

SZOCIÁLPOLITIKAI SZEMLE

SZERKESZTI: DR. LANGZI JENŐ

TÁRSSZERKESZTŐ: DR. KADOSA MARCEL

A „Szociálpolitikai Szemle” részben magyar nyelvű kiadása a címlapunkon kitüntetett, és a Párizsban székelő „Társadalmi reformeszmék kicserélésére alakult nemzetközi intézet” (Institut international pour la diffusion des expériences sociales) kiadásában megjelenő – francia, angol, német és orosz – folyóiratoknak. A fősúlyt azonban a magyar anyagra helyezi, amelyből viszont külföldi társlapjaink át fogják venni az őket érdeklő közleményeket.

Dr. Kadosa Marcel: Anglia válsága.

Az utóbbi idők sorjában születtek azokat a föld-rengésszerű jelenségeket az angol nép életében, amelyeket nem lehet többé véletlenségek eredményének tekinteni. Anglia különben se most volna először abban a helyzetben, hogy kifelé, a távolról szemlélők szemében ellenállhatatlan hatalmas szervezetnek látszik, míg belülről döbbenetes romlás képét mutatja. A Napóleont leverő Anglia állapotát így jellemzi az 1816-iki, kormányt és parlamentet ostromló híres spaföldi gyűlés plakátja: „négy millió ember éhhalál küszöbén, négy millió szegénységben, másfél millió szűkös életmódban és fél millió ragyogó pompában!” A kormány feleletét váró második gyűlésen már ott tartottak, hogy Watson chirurgus felugrott egy kocsi tetejére és kibontotta az akkori Anglia szemében legfélelmetesebb jelvényt, a forradalmi trikolt.

Csak egyetlen mélyebb pillantást kell vetni Anglia munkástársadalmának életébe és rögtön kiderül, amit az ember nem képzelne, amikor az angol ipar és kereskedelem szédítő számjait olvassa, hogy az utóbbi hónapok forrongásai a nyomorúság kitörései. Néhány százezer, arisztokratikus jellegű trade-unionsokban szervezett, kitűnően kereső elite-munkás mellett a munkások milliói, akik a legsiralmasabb emberi lét szükségleteit nem képesek munkájukkal megkeresni: ez Anglia munkástársadalmának hü képe a huszadik század elején. Bowley tanár a felkutatható legautentikusabb adatok szerint mintegy 8 millió angol munkás kereseti viszonyait téve kutatás tárgyává, valóban megdöbbentő eredményre jutott és az ő megállapításai vannak ezidőszert a munkásforrongások zászlaira írva. E szerint keres

heti 15 shillingen alul	320.000	munkás	az összesek	4%-a
„ 15—20 shillinget	640.000	„	„	8 „
„ 20—25 „	1,600.000	„	„	20 „
„ 25—30 „	1,680.000	„	„	21 „
„ 30—35 „	1,680.000	„	„	21 „
„ 35—40 „	1,040.000	„	„	13 „
„ 40—45 „	560.000	„	„	7 „
„ 45— „	480.000	„	„	6 „

A munkások egyharmadrésze tehát kevesebbet a legalacsonyabb igényű létminimum szükségleténél. És ha ezeknek a hozzátartozóit is számításba vesszük, úgy megállapíthatjuk, hogy a munkástömegek talán alig valamivel kisebb része, mint a fele él a standard of life legalacsonyabb nívója alatt sötét nyomorban. Csak a legutóbbi vasúti sztrájk alkalmával derült ki az egész kultúrvilág meglepetésére, hogy az angol vasúti alkalmazottak és munkások rosszabbul vannak fizetve, mint egészen obskúrus Balkán-országok vasutasai.

Annál érthetőbbek ezeknek az állapotoknak a kitörései, mert a silány bérek kiáltó ellentétben vannak a legutóbbi évek gazdasági föllendülésével. Ipar és kereskedelem olyan eredményeket produkált például 1911-ben, amelyek már kezdenek a fantazmagória területére átmenni. Hivatalos kimutatás szerint Anglia kivitele 1911-ben 11 milliárd koronára, behozatala 16 milliárd koronára rúgott, milliárdokkal múlva felül akár csak a két év előtti eredményeket is. És ennek az imponáló erőfeszítésnek a munkásosztály és különösen ennek óriási tömege, a tanulatlan munkásság alig látta valami hasznát, mert jövedelme még csak a drágaság növekedésével se tudott lépést tartani. A Board of Trade kimutatást közölt nemrégiben 73 olyan város munkásainak kereseti viszonyairól, amelyekben a tanulatlan munkások átlagos keresete heti 17 shillinget tesz ki. Pedig Ellis Barker „The 19-th century and after” című munkájában nagyon alapos utánjárás alapján állapítja meg, hogy heti 24 shilling az a minimum, amiből egy két gyermekes család a legszükségesebben megélhet olyan módon, hogy szeszes italtra, dohányra és szórakozásra egyetlen fillér se kerül belőle.

Alig van azonban az iránt kétség, hogy Anglia győzedelmesen fog kikerülni azokból válságokból, a melyet elmaradt helyzetű munkástömegeknek roham-szerű utánairamodása okoz ezidőszert. Eléggé nem méltányolható szerencséje, hogy olyan kormánya van e nehéz napokban, amely szociálpolitikai kötelességeinek teljes magaslátán áll. A miniszterelnök, aki az el-ajulásig tárgyal a béke közvetítése körül és aki nem fél állást foglalni a munkások követelésének elvi jogosultsága mellett. És Lloyd George, akinek a neve örökre emlékezetes lesz az angol politikában és szociálpolitikában s aki bátrabban és nyíltabban képviseli a feltörő munkástömegek érdekeit, mint nagyon sok kollégája a miniszterségben, akik imitt-amott egyenesen a munkásagitáció pódiumáról kerültek bele a bársonyszékekbe. Gondolkodásra nagyon is alkalmas tanulság, hogy amíg Franciaországban a szocialista miniszterek az irtalmatlan erőszak fegyverével nyomták el a nagyobb sztrájkokat, addig az angol wigh-kormány majdnem az ellenkező irányban alkalmaz erőszakot, de hatalmi szavát és befolyását mindenképpen a munkások mellett érvényesíti. Teszi pedig ezt a tory-párti sajtó legszenvedélyesebb támadásai közepette. A Times egye-

A sztrájk elleni biztosításból a munkadókra hátráló nagy előnyöknek tudható be, hogy ez az intézmény az utolsó években már a külföldön is kezd meghonosulni. Ausztriában, Svájcban, Dániában, Norvégiában, Svédországban, Franciaországban, sőt Finnországban is sorjában keletkeztek a sztrájk elleni biztosító társaságok. A maga nemében páratlan az Olaszországban 1910 július 1-én megalakult „Federazione interprovinciale associazioni agrarie”, amely, mint már neve is elárulja, a *mezei bérmunkások* sztrájkjaiból eredő károk ellen biztosítja a földbirtokosokat és bérlőket. Előbbiek hektáronként 10, utóbbiak 6 lírát fizetnek és ezenfelül a föld minősége szerint váltakozó pót járulékokat is.

A „szervezett” műhelyek Amerikában.

Nálunk is előfordul, hogy valamely műhely szervezett munkássága megtagadja a szervezetlennel való együtt dolgozást, hogy ily módon kényszerítse őket a szervezetbe való belépésre. Azonban ezek az esetek úgyszólván a kivételekhez tartoznak, a „szervezett” műhelyeknek a követelése semmi esetre sem tartozik a modern szakszervezetek elvi és gyakorlati követeléseibe közé. Másként áll a helyzet Amerikában, nevezetesen az Egyesült-Államokban. A „szervezett” műhely valóságos rendszert alkot itt, az ilyeneknek a követelése egyenesen *elvi* követelése a szakszervezeteknek. Egyéb előnyök mellett, melyet a csakis szervezett munkások foglalkoztatása a szakszervezetek számára nyújt – így nem találkozunk bérlenyomók, akik a szakszervezet által megállapított béreken alul hajlandók lennének dolgozni – ez a rendszer arra is alkalmas, hogy ugrás-szerűen szaporítsa a szakszervezetek taglétszámát: ugyanis ezek nem az egyes szervezetlen embereket iparkodnak a szervezet tagjává tenni, hanem egyszerre egy egész műhelyre vetik magukat. Ha aztán sikerül valamely vállalkozónál a „szervezett” műhely elvét elismertetniük, azaz a munkaadót szerződésileg arra kötelezniük, hogy csak szervezett munkást alkalmazzon – akkor a szakszervezet egyszerre száz- és ezerszámra nyer új tagokat.

Ennek a rendszernek a kialakulásáról, továbbá azokról a harcokról, melyek ennek kapcsán keletkeztek, nagyon érdekes könyvet írt dr. F. T. Stocktons, mely röviddel ezelőtt hagyta el a sajtót.*)

Amerikában a szervezetek szempontjából háromféle műhelyt különböztetnek meg. És pedig van *Union Shop*, azaz szervezett, vagy szövetségi műhely, melyben csakis szervezett munkások dolgozhatnak; (annakelőtte *Closed Shop*, azaz zárt műhely névvel illették őket, de ezt a nevet mindinkább kiszorítja az *Union Shop*, melyet a munkásság szívesebben használ, mint a szabadságvesztésre emlékeztető zárt műhely szót); továbbá *Non-Union Shop*, azaz oly műhely, mely nem alkalmaz szervezett munkásokat; végül *Open Shop*, azaz nyílt műhely, ahol együtt dolgozik a szervezett munkás a szervezetlennel.

Érdekes, hogy a „szervezett” műhelyek keletkezését nem a szakszervezetek megerősödése idézte elő; ez a rendszer egyáltalán nem is valami modern intézmény, hanem még a céhek korából maradt fenn. A modern szakszervezeti mozgalom már készen találta és csupán konszerválta, mert előnyösnek hitte. A „szerve-

zeit” műhelyek a múlt század végén nagyon el voltak terjedve, ekkor azonban megindult ellenük a munkaadók hadjárata. Eleinte csak egyes vállalkozók léptek föl az *Union Shop*ok ellen, akik nem akarták eltérni, hogy a szakszervezetek határozzák meg: kit alkalmazzanak műhelyükben, kit nem. Elsőnek a vas- és fém-munkaadók szövetsége mondta ki, 1901-ben, hogy nem tűri meg a szakszervezetek beleavatkozását az ő ügyeibe. Két évvel később, 1903 májusban, egy félévig tartó bányászsztrájk ért véget, mely harc a bányászok összes követeléseinek a teljesítésével járt, de a munkásoknak a következő megállapodást kellett elfogadniuk: A szervezethez való tartozás vagy nem tartozás miatt senkitől sem szabad a munkába való főlvételt megtagadni, e miatt senkit nemi érhet bántódás. Ezt a kikötést számos munkaadó-szervezet valóságos jelszóvá tette. Jellemző, hogy a washingtoni állami nyomda 1903 május 13-án elbocsátott egy munkást, azon egyszerű okból, mert a szakszervezet kizárta, azonban felsőbb utasításra július 6-án visszavette, mert „a szakszervezetből való kizárás nem lehet ok az elbocsátásra.” Emiatt nagy harcok dúltak a szakszervezetek és munkaadók közt, melyek azonban tetemesen megviselték az előbbieket, amennyiben 1904-ről 1905-re taglétszámuk 1,676.200-ról 1,494.300-ra esett. Ezekről a harcokról tanúskodik az a körülmény is, hogy a sztrájkok évi átlaga 1900-tól 1905-ig 13 %-ról 41 százalékra emelkedett. Az *Open Shop*ok mellett foglaltak állást egyebek közt: az acéltröszt, a dohánytröszt stb. Az első szervezet, mely a szervezett műhelyről lemondott, a híd- és vasépítő-munkások szervezete volt.

Mindemellett sok helyütt sikerült a szakszervezeteknek e rendszert föntartani, azonban a régi merevségből itt is engedniök kellett. Különösen ott tudták magukat erősen tartani a „szervezett” műhelyek, ahol a szakszervezet kölcsönösségi viszonyban állt a munkaadó szervezettel: a munkások csakis szervezett munkaadónál dolgoztak, viszont a munkaadók csakis szervezett munkást alkalmaztak. Ugyancsak „szervezett” műhelyekkel találkozunk oly üzemeknél is, melyek gyártmányukat a szervezett munkások közt adják el. Ezek a gyárosok szakegyleti bélyeggel látják el áruikat, melynek kiadását a szakszervezet sok ízben már akkor is megtagadja, ha a beszerzett nyers árut szervezetlen munkások állították elő. Ámde más, a munkásságtól bizonyos tekintetben független vállalatoknál is dívik a „szervezett” műhely rendszer. Sőt egyes bányász-munkaadó és szakegylet (*United Mine Workers*) közt odáig terjed a kölcsönösség, hogy a munkaadók vonják le a bányászok béreiből a szakegyületi rendes és különjárulékokat – és hogy ezért ne pörölhessék őket, a szakszervezet egyszerűen megteszi a munkaadókat szakegyleti „pénztárosoknak.”

Noha az amerikai szervezetek rendszeresen csak azt kötik ki, hogy az ő szakmájukból való munkás szervezett legyen, ha azonban a vállalkozó egyes szakmabélieket alkalmaz – pl. kombinált üzemekben stb. – úgy ezzel az illető szakszervezet nem törődik, sőt odáig megy, hogy a szimpátiából folyó sztrájk esetén egyenesen megtagadja a segélyezést, mindamellett sok helyen fönnáll a *kiterjesztett* szervezett műhely rendszere, azaz ahol ki van kötve, hogy a munkaadó bármely üzemében, akármilyen szakmához tartozzék is az, csakis szervezett munkással dolgoztathat, sőt mi több: azt is kikötik, hogy alvállalatba csak oly mestereknek adhat ki munkát, akik szervezett munkással dolgoznak. A kikötőmunkások pl. megtagadták oly hajóknak a kirakását, melyeken egy idegen kikötőben a berakási munkálatokat szervezetlen munkások látták el. A festők meg-

*) F. T. Stocktons : *The Closed Shop in American Trade Unions*, Baltimor, Johns Hopkins Press.

tagadták a lakásoknak a kifestését, melyekben ezt a munkát annak előtt szervezetlenül végezték. Ilyesmi azonban ma már ritkábban fordul elő, mert valósággal esztelen állapotokat idézett elő: így például arra a konsequenciára vezetett, hogy egy házat le kell rombolni, mert egyszer szervezetlen festőkkel festették ki.

A szervezett műhelyek általában mindinkább háttérbe szorulnak, nemcsak azért, mert a munkaadók harcolnak ellenük, hanem azért is, mert a szakszervezetek érdeke is megköveteli, hogy föladják a régi zárkózottságot. A szervezett műhelyrendszer a többi műhelyek bojkottálására vezetett. E bojkottok főtartása azonban – most, amikor a vállalkozók előszeretettel alkalmaznak szervezetlen munkásokat – megfosztotta a szakszervezeteket attól, hogy tagjaik behatoljanak a szervezetlenek közé, hogy rábeszéléssel ezeket is bevonják a szervezetbe. Egyébként sem sokat veszítenek a szakszervezetek miattuk, mert ha különben erősek, úgy egynehány tucat szervezetlen munkás amúgy sem képes megbolygatni a kivívott eredményeket.

Horváth Stefánia, a fővárosi könyvtár titkára: Egy érdekes Könyv a kínai nő szociális helyzetéről.

A nő neveléséről Kínában, „The education of Women” címen M. E. Burton írónő tollából egy kiváló munka jelent meg, mely különös érdeklődésre tarthat számot, nemcsak azért, mert korunk nőmozgalmai a nő tulajdonságait mind behatóbb kutatás tárgyává tették, hanem azért is, mert Kínában a közelmúltban és még mai nap is végbemenő átalakulások Európa figyelmét a messze Kelet felé terelték.

A modern kultúra, amely a zárkózott Kínába is immár behatolt, a nő nevelése terén is meghozta gyümölcsseit. Nemrég ezelőtt a kínai nép a nőt csak másodrendű teremtménynek tartotta, aki semmiféle tudomány elsajátítására, haladásra nem képes. És e ferde nézet, amely évszázadokon át uralkodott Kínában, a nő nevelését teljesen elhanyagolta, a nőt intelligenciájának kifejtéséi lehetetlenné tette. Hiszen 1842 előtt, Adél Fielde misszionáriusnő adatai szerint 1000 kínai nő közül csak 1 tudott írni, olvasni; míg más írók állításai szerint csak 10.000 között volt egy olvasni tudó kínai nő. A gyökeret vert ferde nézet volt oka, hogy a nő előhaladása a műveltség és a tudomány terén csak nagyon nehezen tudott lendületet venni. A kezdet nehézségeit mi sem igazolja jobban, mint hogy Miss Grantnak, az első kínai leányiskola megalapítójának, pénzjutalmat kellett fizetni tanulóinak, hogy egyáltalán eljőjenek és így is csak 2 tanítványt tudott szerezni. De nem csodálkozhatunk, ha tudjuk, hogy mindenki ámulattal fogadta a hírt, hogy a nő képes tanulni. Hogy milyen lehetetlenségnek tartották a kínaiak, ezt jellemzi a következő adom: M. Grant, mikor egy kínai apát megkért, hogy leányát taníttassa, ez mosolyogva kérdezte a lovára mutatva, vajjon ezt megtudja-e tanítani írni, olvasni? S mikor M. Grant nemmel felelt, örömmel állapította meg, hogy akkor a leányát sem tudja megtanítani. Így az első években a tanuló nők legnagyobb részét a szegényebb rétegekből, rabszolgákból és talált gyermekekből kerültek ki. S ez volt az az anyag, amelyen a női nemben bizóknak meg kellett mutatni a konzervatív Kínának, hogy leányai ép oly érdemesek és fogékonyak a haladásra, mint fiai.

Ezt bebizonyítani sikerült is nekik. M. Grant első leányiskolájának nyomán egymás után keletkeznek a nő nevelésére, tanítására szolgáló intézmények. A nagy számú magániskolák mellett az állam is kezébe veszi a

leánynevelés problémájának megoldását. Az állami költségvetésbe nagy tételeket vesznek fel leányiskolák építésére. Monumentális épületek emelkednek a modern kor legkényesebb ízlését is kielégítő berendezéssel. Kerékekkel, fürdőszobákkal, hatalmas tornatermekkel emelt iskolák szolgálják ma már Kínában a nő felemelését, műveltségének képzését. A nagyarányú fejlődést mutatja, hogy Naucbangban csak 1909-ben, vagyis egy évben nem kevesebb mint 13 leányiskolát állított fel az állam, Pekingben pedig 1908 óta a leányiskolák száma 20-ról 40-re szaporodott. Ez iskolákban a kínai nyelv, írás, olvasás, történelem, földrajz, fizika, természetrajz, aritmetika s egyéb általános tudományágak mellett a varrást, rajzolást, festészetet, zenét is tanítják, sőt még az angol nyelv is ott szerepel az iskolák tanrendjében. A leányiskolák magas fokát mutatja, hogy az aritmetikában is jelentős eredményeket érnek el, holott e tudományág iránt a kínai nép semmi hajlamot nem tanúsít.

E rohamos haladással lépést tart a kínai nő kiválóságainak érvényre jutása s különösen a külföldi miszsiók által fentartott iskolák dicsekedhetnek szép eredményekkel. Kiváló tanerőket képeznek, úgy annyira, hogy idősebb férfitanítók leánynövendékeket kérnek segítségül nehéz feladatuk teljesítésére.

Megemlítésre méltó e helyen az a nagy fizetés, amelylyel az állam a tanítónőket díjazza. Egy 20 éves leány például, aki maga is még tanuló a 7-ik osztályban, heti 3 óráért 30 dollár havi fizetést kap teljes ellátással. És különösen a bennszülött kínai tanítónők részesülnek nagy előnyben. Így például egy óvónő 100 dollár havi fizetést kap.

Az iskolák nagy érdeme és áldása, hogy kiváló orvosnőket is képez, ami megbecsülhetetlen kincs egy országra, amely a kultúra kezdetén áll, különösen akkor, ha a népesség oly óriási, mint Kínában. A külföldi tudósok a legnagyobb elismerés hangján szólnak a kínai orvosnők ügyességéről, használatosságáról. Egy angol orvos szerint a kínai nő az orvosi pályára való rátermettségét fényesen bebizonyította s alkalmazása nem kísérlet többé használatosságára nézve e pályán. Dr. Mari Stone kínai orvosnő, mint a Danforth Memorial-kórház főorvosa, egy hónap alatt 2743 beteget kezelt s a legsúlyosabb sebészeti műtéteket is kitűnő sikerrel végezte. Egy külföldi orvos pusztán kínai orvosnövendékek segítségével tartott fenn egy nagy kórházat. A modern, tanult kínai nő azonban mindenképpel az otthonnak, családnak megbecsülhetetlen kincse. A tanult kínai asszony sokkal rendesebb, tisztább, s mivei a varrás mesterségét is megtanulja az iskolában, sokkal ízlésesebben, jobban öltözködik. Mind olyan tulajdonságok, amelyek a gyermeknevelésre közvetlenül s a jó példa által közvetve is jótékony befolyással vannak. Ha egy ilyen művelt kínai nőt hivatása vidékre szólítja, az egész környéknek valóságos áldása, jótéteménye, mert mindenhová a kultúra nemesességét viszi magával. Megtanítja a föld népét főzni, varrni, sőt még írni, olvasni is, ami által kimondhatlan szolgálatot tesz az egész köznek, hathatósan közreműködik az állam művelődésének, felvirágoztatásának nemes feladatában.

Végül érdekes adatokat említ fel a könyv a kínai nő küzdelmeiről a fejlődésért, haladásért folytatott harcban. Így például, hogy szabadabban mozoghat az életben, férfiruhát ölt. Mert a kínai nép, bár a kínai nő korántsem oly zárkózott már, mint volt régen, még sem tudta levetkőzni egészen a műit hagyományait. Hiszen a kínai nő első tulajdonképen nyilvános szereplése csak rövid 4 év előtt játszódtott le, amikor egy fiúiskola meghívására egy leányiskola növendékei egy hangverseny alkalmával az énekarban együtt szerepeltek.

Az egész világ feszült figyelemmel tekint a hatalmas Kína újjászületésére. Rohamlépésekkel halad a civilizált államok sorába a maradi sárga faj. S e haladás jövődó záloga: az ifjúság nevelése női kezekben van letéve. Vájjon meg fognak-e nagy és nemes feladatuknak a kínai nők felelni, vájjon a beléjük helyezett bizalom, fáradság meg fogja-e hozni várt gyümölcsseit? Dr. Woodhull of Foochow szerint: igen, és érdemes a kínai nővel foglalkozni, mert ép oly fogékonyak a jóra, nemre, mint más faj női.

Mony Sabin, a Courier Européen főszerkesztője, Paris: A benszülöttkérdés a Kongo területén.

Utánnomás tilos.

A marokkói konfliktus elintézése, melynek következtében Kongo egy része Németország birtokába jutott, ismét aktuálisá teszi a Kongo benszülöttjeinek nyomorúságos helyzetét.

A munkaviszonyok, melyeket e terület eddigi urai teremtettek, nagyon szomorúak itten. A rendezés ügye az új gazdára vár.

Tíz évvel ezelőtt Angliában, majd Franciaországban és Belgiumban ligák alakultak, melyek elsősorban a belga Kongo-területen uralkodó tarthatatlan munkaviszonyokra mutattak rá; 1908-ban egy újabb liga alakult, mely a francia Kongóban uralkodó állapotoknak földérsítését tűzte ki célul, azaz ama területét, mely most részben német kezekre jut.

A baj oka abban keresendő, hogy nagy területeket engednek át úgynevezett koncessziós társaságoknak, amelyek az államnak egy bizonyos összeget fizetnek és azért kizsákmányolhatják az ország földjének kincseit. Mint mindenütt, ahol erős fajok védtelenekkel kerülnek szembe, úgy itt is a legel vetemedettebb zsarolást üzték a társaságok, hogy jövedelmüket fokozzák. A Kongo benszülöttjei védelmére alakult francia társaságnak az utóbbi években számtalanszor alkalma volt rá, hogy a különösen súlyos kihágásokat pellengérré állítsa. A legtipikusabb eset a következő: A társaság arra kényszeríti a benszülöttet, hogy kaucsukot és, elefántcsontot nagyon alacsony áron, melyet a társaság szab meg, (1 kgr. kaucsuk 36 fillér) neki adják el és hogy fizetés gyanánt európai árukat fogadjanak el, melyekért igen magas árakat számít fel nekik a társaság. Ha a benszülöttök vonakodnának, úgy erőszakhoz nyúlnak: testi fenytéshez, sőt néha kivégzéshez is, hogy a makacsok számára elrettentő példát statuáljanak, hogy megfélemlítsék őket. Néha a benszülöttök nejeit zárják el kezesek gyanánt és csak egy bizonyos mennyiségű kaucsuk ellenében bocsátják őket szabadon. Egy ily társaság igazgatója elég cinikus volt, hogy a hivatalnokok részére a következő írásbeli utasítást adja: A jogos önvédelem leple alatt mindent elkövethetnek, amit a társaság érdeke megkövetel.

Négy évvel ezelőtt, 1908 január 10. és 11-én érdekes esetet tárgyalt a brazzaville-i törvényeszk. M' Poko-társaság nyolc hivatalnoka azzal volt megvádolva, hogy súlyos minőségű zsarolást követtek el a benszülöttekkel szemben. E társaság módszereiről egy előbbi hivatalnoka egyébként a következőket ismerte be: „Mikor a szomszéd falu törzs főnökei megérkeztek, kaucsukot és elefántcsontot követeltünk tőlük. Ezek azt felelték, hogy nincs nekik. Ekkor megkötötték őket és mindegyikre ötven korbácsütést mértek. Másnap szabadon eresztették őket és csakhamar hoztak kaucsukot is, elefántcsontot is. Egy különösen borzasztó esetről is tud a krónika: Egyik kerület benszülött erdőcsőszei amiatt panaszkodtak, hogy nem juthatnak friss húshoz. Minthogy kannibálok voltak, egyszerűen rendelkezé-

sükre bocsátották több falu lakosságát. Az embereket tetszésük szerint megölhették és megehették.

Egy másik társaság is, a Lobaye, súlyos bűnöket követett el, melyeket Martineau főbiztos jelentéséből ismert meg a nyilvánosság. Azt írja a gyarmatminiszternek, hogy a brazzavillei ügyésznek 153 aktát nyújtott át, melyek mindegyike a társaság hivatalnokainak súlyos vétségét tartalmazza. Attól tart azonban, hogy a legtöbb ellen nem lehet majd folytatni a tárgyalást, mert a társaság az illető hivatalnokokat egyszerűen külföldre küldi, itt azonban nem lehet őket elfogatni. A főbiztos azt ajánlja tehát, hogy a hivatalnokok mellett, közigazgatási utón, a társaságokat is büntessék meg, melyek elősegítik vagy legalább is eltűrik a hivatalnokok visszaéléseit.

Ezt a jóhiszemű tanácsot a kormány nem fogadta meg; a rendes törvényes utat választották és az ítélet végrehajtása elé tóduló nehézségek következtében, az eljárás nem végződhetett kellő eredménnyel.

A kormánynak egy másik főbiztosa, Bobichon, azt az ajánlatot tette, hogy egy egész sereg társaság szerződését bontsa föl a kormány – ezek a társaságok : a Sette Cama, Compagnie de Fernandez. Societé bretonne du Congo, Compagnie de Lefeni et de N'Keni stb. – mert erőszakosságokat követtek el a benszülöttökkel szemben, kizsárolták őket, tisztességtelen üzelmeket folytattak és rablógazdálkodást üzték. A koncessziós társaságok száma, a kormány eljárása következtében, tényleg erősen megapadt.

Többen azonban föntartották magukat, egy némelyiküknek, mint a N'Gogo-Sangha-társaságnak, még bizonyos befolyást is sikerült nyerniök a francia kormányra. Ez a társaság azt állította, hogy egy határszabályozás következtében, mely a német Kamerun és a francia Kongo közt szükségessé vált, jogai csorbítottak meg és két millió frank kárpótlást követelt, noha a szerződés világosan előírja, hogy határszabályozás nem ok kárpótlás fizetésére. A kormány hajlandó lett volna ezt az összeget kifizetni, ámde a benszülöttök védelmére alakult társaságnak sikerült fölhívni a költségvetési bizottság figyelmét a kormány magatartására, mire a Briand-miniszterium a kárpótlás kiutalását egy német-francia Kongo-társaság megalakulásától tette függővé. Röviddel azután azonban azt jelentette a gyarmatminiszter a kamarának, hogy a kormány megtagadja a kárpótlás kifizetését.

A koncessziós rendszer ellenfeleinek ez a sikere bizonyára buzdítólag fog hatni további harcukra. A törvény elég alkalmat ad erre, hisz a koncessziós szerződések kifejezetten megállapítják, hogy erőszak alkalmazása a benszülöttökkel szemben, hogy több kaucsukot és elefántcsontot nyerjenek tőlük, a benszülöttökkel való rossz bánásmód, a koncesszió megvonását vonhatja maga után. A jövőben nagyobb energiával fognak a kormányra hatni, hogy éljen törvényadta jogával és ezzel arra kényszerítse a társaságokat, hogy tisztességesebben bánjanak a benszülöttökkel, avagy adott esetben tényleg vonja vissza a koncessziót és engedje át a területeket a szabad kereskedelemnek. Ez utóbbi valóságos áldás lenne a benszülöttökre, mert olcsóbban juthatnának európai árukhöz, viszont a kaucsukot és az elefántcsontot magasabb áron adhatnák el. Es ami a fő, szabadon rendelkezének életük felett, mert tetszésükre lenne bízva, hogy miként akarják életszükségleteiket és a szükséges adókat előteremteni: kaucsuk vagy elefántcsont gyűjtéssel vagy másként. Ezzel megszűnne az erőszak, mint munkára kényszerítő eszköz.

Egyúttal azt is követelik, hogy a benszülöttöket sújtó legszükségesebb adónemeket szüntesse meg a kormány, a fönmaradó adók jövedelmét pedig oly célokra fordítsa, melyeknek a benszülöttök is hasznát látják, mindenekelőtt: egészségügyi és iskolai célokra.

Most Németországra hárul át a feladat, hogy rendet teremtsen ezen a kiszípolyozott területen. Ez nem lesz könnyű feladat. Épen azért Németország eljárásán függ mindenkinek a szeme. Ha nem lesznek tekintettel a társaságokra, melyek annyi gazságukkal már rég eljátszották biztosított jogukat, ha céltudatosan látnak munkához, úgy az eredmény nincs kizárva.

Az első indián-kongresszus.

Utánnomás tilos.

Az Egyesült-Államokban hosszú időn át az a nézet volt elterjedve, hogy lehetetlen dolog az indiánokat a kultúrával megbarátkoztatni. Minden erre irányuló kísérlet eddigelé csütörtököt mondott: az indiánok mindannyiszor visszaestek elődjük erkölcsi vagy erkölcstelen életmódjába. Mélyebb megfigyelők, nevezetesen német antropológusok már korán fölismerték e nézet tarthatatlanságát; ezek az indiánok gyakori visszaesését egyéb mellékkörülményekre vezették vissza. Mindennek dacára Északamerikában a legújabb időkig tartotta magát ez a tévhit, míg végre mégis csak meggyőződtek annak tarthatatlanságáról, sajnos, már amikor újszólván csaknem késő volt. Mert időközben az előző évtizedek állandó harcai, továbbá újabb időben a tuberkulózis rettenetes pusztítást vittek végbe az indiánok között, minek következtében a rézbőrűek száma nagyon megcsappant az Egyesült-Államokban, úgy hogy ma már alig vannak 250.000-en.

A washingtoni kormány belügyi hivatalának van egy alosztálya: az indiánhivatal. Eddigelé csak ez törődött az indiánok anyagi és szellemi bodogulásával. Újabban azonban alakult egy reformcsoport, mely messzemenő reformokat követel a rézbőrűek részére: oly reformokat, melyek jóval meghaladják a kormány által az indiánok érdekében létesített újításokat. Ezek a kulturbarátok évenként egyszer összejönnek Mohonk-Selban, New-York államban, hogy értekezletet tartsanak. Ezt az összejevetelt külön névvel illetik: *Lakó Mohonk Confernce*-nek nevezik. Ezek az értekezleteken évek óta nagy szerepet játszanak a különböző kérdések, melyek az indiánok ügyével kapcsolatosan fölmerülnek.

Az utóbbi időben azonban az indiánok ügye egy nagy lépést tett előre. Eddig csak kívül álló elemek: nagynevű tudósok, a hatóságok, továbbá egyes kulturbarátok törődtek velük – most végre maguk az indiánok vették kezükbe saját ügyüket. Egy amerikai indián-egyesületet alakítottak, az *American Indian Association*-t, mely az elmúlt év október 12-től 15-éig tartotta meg első kongresszusát Columbusban, Ohio államban. Ezen összejevetelen csakis oly indián törzsek képviselői jöttek össze, melyek az egész Egyesült-Államok területén szétszórva élnek. Ennek az első indiánkongresszusnak célja az amerikai indiánok helyzetének az emelése volt, úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben. Különös szerepet játszottak a kongresszuson az ipari problémák, a magasabb művelődés kérdése, végül pedig az indián művészet ápolása, mely oly sok szép motívumot tartalmaz, hogy a fehérék a saját műipari intézeteikben már is megkísérelték azok utánzását és kihasználását. Ez a kongresszus őszinte örömmel töltheti el mindazokat a tudósokat és kulturbarátokat, akik emancipálni tudták magukat a bornírt előítéletek alól, melyek lehetetlennek tartották az indiánok kulturális fejlődését. Az első indián-kongresszus fényesen bebizonyította ennek az ellenkezőjét. Az indiánok ép úgy képesek a kulturális fejlődésre, mint minden más nép. Ami azonban eddig sem volt titok. Az amerikai régi leletek az indiánok hajdani nagy kultúrájáról tanúskodnak,

Ä porosz szociáldemokratapárt községi programja.

(Elfogadta a porosz szociáldemokratapárt 1910-ben tartott kongresszusa.)

A német szociáldemokratapárt 1904-es brémai pártgyűlésének határozatával egybehangozón a szociáldemokratapárt azon az állásponton van, hogy csakis az osztályuralom megszüntetése teremtheti meg a községi demokratikus szervezetét, teheti szabaddá az utat oly közigazgatási tevékenység számára, mely egyaránt előmozdítja valamennyi lakos jólétét.

Ezen cél elérésére alapvető változásokra van szükség a törvényhozás terén, melyek lehetővé teszik, hogy a községek hathatós tevékenységet fejthessenek ki az összesség javára. Azonban már a mai törvények uralma alatt a községi politika hatáskörét oly községi szociálpolitika értelmében kell kiépíteni, mely a szocializmus irányában halad.

Poroszország szociáldemokrata pártja követeli tehát:

A. A törvényhozástól.

I. (Alkotmány.) Valamennyi községi törvény megszüntetését, melyek jelenleg Poroszországban érvényben vannak és azoknak helyettesítését egy az egész állam területére kiható egységes községi törvény nyel. Ez a következő alapokon nyugodjék:

a) A községi képviselőt az általános, egyenlő, egyenes és titkos választójog, a viszonylagos választói rendszer alapján létesüljön. A választások függetlenek a nyilvános segélyben való részesedéstől. Az aktív és a passzív választójog megadandó minden 20 éven felüli községi lakosnak, nemre való tekintet nélkül. A birtok minden előjoga megszüntetendő. Az egy kamara rendszer valószínű meg. A községi képviselők napidíjat kapnak. Büntetlenség biztosítása a képviselők oly kifejezése miatt, melyeket hivataluk ellátása közben használnak. A választás két évre szól.

b) Az állam felügyeleti joga korlátoztassék. Csakis a községek törvényellenes közigazgatási cselekedeteit kifogásolhatja. A törvényesség megvizsgálása a rendes bíróságokra tartozik. Megszüntetendő az állami hatóságoknak az önkormányzatot korlátozó rendelkezési hatalma (Befehlsgewalt) a községekkel szemben, valamint a felügyelő hatóságok jóváhagyási joga oly szervekkel szemben, melyeket a község választ, vagy amelyeket a község az ő képviselőivel bízott meg.

II. (Rendőrség.) A helyi rendészet a községekre ruházandó át, amelyek ezt saját hatáskörükben látják el.

III. (Pénzügy.) A községi szükségletek fedezése az állami egyenes adóknak progresszív kiegészítése által. A pótagadóknak községi adókkal való kiegészítése. A községnek tiltassék meg a közvetett adók kirovása. A hivatalnokok, papok, tanítók és katonatisztek adóprivilegiumának a megszüntetése.

IV. (Közművelődés.) a) Az iskolák világiassá tétessenek; szakszerű iskolai felügyelet.

b) Felekezeti nélküli egység-iskola kötelező látogatása. Az alapoktatás mindenütt közös legyen, a felső osztályok különféle művelődési céloknak megfelelőleg tagoltassanak.

c) Az iskolakötelezettség szabályozása.

d) Valamennyi iskolai terhet az állam vegye át.

e) A törvényesen szabályozandó iskolaigazgatás a községre ruházandó.

f) A kötelező továbbképzési oktatás bevezetése a 18 éven aluli mindkét nembeli ifjúság részére.

g) Iskolai orvosok kötelező alkalmazása,

V. (Egészségügy.) A közegészségügyre vonatkozó törvény kibocsátása, mely e feladat kivételével a községi önkormányzatot bízná meg.

VI. (Szociálpolitika.) Valamennyi, a község számára dolgozó munkásra és alantas hivatalokra kiterjesztendő az ipartörvény hatálya. A munkásbiztosító törvények kiterjesztése a községi üzemekben alkalmazott személyekre.

B. A községektől.

I. (Választójog.) A választások megejtése törvényes munkaszünetnapokon. A polgári jog megszerzési díjának a törvényes minimumra való leszállítása, a census mérséklése ugyancsak a törvény által engedélyezett minimumra.

II. (Pénzügy.) A községi kiadások fedezése az állami jövedelmi adóhoz való pótlékok kirovására, értékemelkedési adónak a telekre és a földre való kivetése által; a földnek és a teleknek a rendes érték szerint való megadóztatása, az építkezésre megérett be nem épített teleknek és földnek súlyosabb megterhelhetése, esetleg a telek-eladás megadóztatása a község gazdasági üzemeinek használatáért való járulékok szedése által. Míg az ipari adó törvényesen megszüntetve nincs, mindazon üzemek fölmentendők ezen adó fizetése alól, melynek jövedelme az iparúzó személyes munkáján alapszik.

III. (Közművelődés.)

a) Míg az egység-iskola meg nem valósul, addig a népiskola fokozatosan kiépítendő. Különös tekintettel kell lenni a kevésbé tehetségesekre. Minden iskolarendszer kizorítandó, mely a népiskolák fejlődését gátolja. Ingyenes oktatás és tanszerek. Iskolák építése és fenntartása (tornatermek, játékterek, iskolafürdők, iskolai kertek stb.), az osztályok látogatottságának és az oktatási időnek megállapítása kizárólag az iskola-higiene és a pedagógia alapelvei szerint. A test ápolása az iskolában a torna- és az úszásoktatás általános bevezetése által.

b) A tanulók egészségi állapotának ellenőrzése iskolaorvosok (és specialisták) által; orvosi segély nyújtása a betegnek talált gyermekek részére a község költségén. Szünidei telepek berendezése és támogatása. A hiányosan táplált gyermekeknek étellemezése. Iskolai melegedők és iskolai konyhák berendezése.

c) Gyermekegészségügyi létesítése a még nem iskolaköteles gyermekek részére. Gyermekegészségügyi létesítése oly iskolás gyermekek részére, akik nélkülözni kénytelenek a házi felügyeletet. A tanulók útbaigazítása a pályaválasztás alkalmával.

d) Minden tehetségesebb gyermek számára lehetővé kell tenni a felsőbb iskolák látogatását.

e) Kötelező iskolai továbbképzés minden 18 éven aluli férfimunkás részére, valamint a 18 éven aluli női kereskedelmi alkalmazottak és tanoncok részére. Az oktatás hétköznapi munkaidő tartama alatt történjék. A szakoktatás kiterjesztése. Háztartási oktatás lányok részére.

f) Népkönyvtárak és olvasótermek, valamint népszórakoztató és népművelő intézetek berendezése és fenntartása.

IV. (Lakáskérdés.)

a) A községek lehetőleg nagy terjedelmű birtokot szerezzenek.

b) A községi telektulajdont utak, terek és közlekedési alkalmatlanságok létesítése által tegyék hozzáférhetővé.

c) Beépítési tervek fölállításánál tekintettel kell lenni a néphigiénikus, a szociálpolitikai, a gazdasági és esztétikai momentumokra; ezzel azt a célt kell kö-

vetni, hogy a lakások nagy területet foglaljanak el. Harcolni kell továbbá a bércaszárnyak ellen és elő kell mozdítani a kislakás építést.

d) A városok külön építkezési területekre osztásának, különösen a lakott negyedek, még pedig a néphigiéniai és a szociálpolitikai momentumok számbavételével. A házak magasságának, az emeletek számának és a telek beépítésének a korlátozása. A lakó- és hálóalkalmatlanságok minimális nagyságának a meghatározása.

e) A községi tulajdon megtartása. A községi területeken oly lakóházak építendőek, melyek a népjólét minden követelményének megfelelnek, és a lakosságnak, különösen a munkásosztálynak oly bérszeg ellenében bocsátandók rendelkezésre, melyekből csak a tőke amortizációjára és kamattörlesztésre, továbbá a lakások karbantartására szükséges költségek kerüljenek ki. A községi teleknek oly föltétel mellett való átengedése, hogy az később a városra visszajárjon (Erbbaurecht).

f) Községi lakáshivatalok fölállítása, melyekre a lakásstatistika, a lakásközvetítés és a lakásfelügyelet ügye tartozzék.

g) Népszállók fölállítása.

V. (Egészségügy.)

a) Az egészség fenntartására:

1. Egészségügyi hivatalok létesítése.

2. A tisztogatás ügye (csatornázás, személtelfuvarozás, az utcák tisztogatása, nyilvános illemhelyek) saját kezelésben eszközöltessék.

3. Hygienikus ivóvízzel való ellátás és vízlecsapolás.

4. Az élelmiszerforgalom ellenőrzése és szabályozása, élelmiszer vizsgáló-intézetek fölállítása (tejjellenőrzés, húsvizsgálat, élelmiszer vizsgáló-hivatal), piacok, vásárcsarnokok, marhaistállók, vágóhidak berendezése és üzemben tartása által; a község vegye magára az élelmiszertermelést és szállítást (tejcsarnokok, sütődék, mézszárszékek, vendéglők).

5. Nyilvános fürdők, játékterek, tornacsarnokok, parkok és hasonlók berendezése és díjtalan használatra való átengedése.

b) Betegségek leküzdésére:

1. Kórházak építése és üzemben tartása, melyeket minden községi lakos díjtalanul használhat; különösen iszákosokat gyógyító intézetek, örültek számára szolgáló menedékek, tüdőgondozó és tüdőbeteg és lábadozó otthonok, gyermek és felnőttek számára szolgáló erdei és tengeri üdülőtelepek létesítése. A betegszállítást és a mentők intézményét a község vegye át.

2. Intézmények létesítése asszonyok részére a terhesség, szülés és gyermekágyasság idejére. (Terhesek otthona, szülési intézetek, gyermekágyasok otthona.) Díjtalan szülési segély; házi ápolás nyújtása a községek által. Segélyre szoruló terhesek és gyermekágyasok támogatása, különösen a szoptatás lehetővé tételére.

3. Csecsemő-menhelyek és gondozó-intézetek fölállítása.

4. Ingyenes fertőtlenítés.

5. A gyógyszeráraknak a községi üzembe való átvitele.

c) Temetkezés:

Az egész temetkezési ügyet a község vállalja. Halottasházak kötelező berendezése és használata. A temetkezés ingyenessége. Halotthamvasztók fölállítása.

VI. (Gazdasági ügyek.) A monopol jellegű iparágak, különösen a világítási és közlekedési üzemek hőt és motorikus erőt fejlesztő intézmények, raktárak hirdetés üzemek kivonandók a magánkiszákmányolás alól. Ezeket a községek tartoznak saját számlájuké fölállítani és üzemben tartani. A monopolárok ellen határozottan küzdeni kell. Mérsékletes fölösleg ellen

melyek a járulékok formáját öltik, nem lehet kifogást emelni.

VII. (Községi üzem.) Községi üzemhivatalok fölállítására és a községi munkák eszközlése lehetőleg e hivatalok által történjék, saját kezelésben.

VIII. (Közszállítások.) Községi munkák és szállítások csakis oly vállalkozóknak adatnak ki, akik szerződésileg kötelezik magukat, hogy ezeket a munkákat, mindennemű otthoni munka kizárásával, saját ipari üzemekben készíttetik el, az általuk alkalmazott munkások bér- és munkaviszonyait a munkásszervezettel közösen állapítják meg és a munkások gyülekezési jogát tiszteletben tartják. A vállalkozó által óhajtott sztrájk-záradék fölvétele a munka- vagy szállítási szerződésbe, határozottan elutasítandó.

A községi képviselőtestület tagjait vagy a községi hivatalnokokat tilos ily munkával vagy szállítással megbízni. A községi képviselőtestület tagjai vagy a község hivatalnokai nem lehetnek részesei oly ipari vállalatoknak, melyek szerződéses vagy szállítási viszonyban állnak a városhoz.

IX. (Szociálpolitika.)

a) Általános szociálpolitika:

1. A községek helyi szabályozására bizott munkásvédelem kiépítése.

2. Munkahivatalok fölállítására, melyek a községi munkáspolitikai központjai legyenek. Hatásköre kiterjedjen a munkásstatisztikára, a munkanélküliekről való gondoskodásra, fölvilágosítások nyújtására és a községi igazgatás szociálpolitikai tevékenységének az ellenőrzésére.

3. Szükségmunkák készenlétbe helyezése a községi munkáknak az évszakok szerint való célszerű megosztása és megfelelő munkáknak a munkanélküliség idejére való készenlétben tartása által. Munkanélküli pénztárak berendezése a szakszervezeti munkanélküli segélyezés előmozdítására és kiegészítésére.

b) Speciális szociálpolitika:

A község megbízásából dolgozó munkások és hivatalnokok béreinek megállapítása a szakszervezetek tarifája szerint. Bérössztályok és bérskálák fölállítására a szolgálati évek szerint, oly munkaidő behozatala, mely napi 8 óránál hosszabb nem lehet. Heti 36 óras pihenő idő. Munkás- és hivatalnoki választmányok alakítása a községi munkások érdekeinek a képviselőre; e bizottságok általános, egyenes és titkos választásokból kerüljenek ki. Általános munkarendek és munkafeltételek megállapítása a munkás választmányok és a szakszervezetek bevonásával. Nyári szabadság megadása a bér továbbfizetése mellett. Betegség esetén a bér és a táppénz közötti különbség kiegyenlítése. Katonai gyakorlatoknál és a polgári törvénykönyv 616. §. értelmében vett kisebb mulasztásoknál a bér tovább fizetendő. Nyugdíj nyújtása és az özvegyről és az árvákról való gondoskodás a munkás,¹ illetve alsóbb hivatalnok elhalálása után, a munkásbiztosítási járadék levonása nélkül. A gyülekezési jog megadása a község munkásai és hivatalnokai részére. Baleseti járadék nyújtása mindazon sérülteknek vagy hátramaradottainak, akiket a község szolgálatában vagy oly intézetekben és alkalmatlóságoknál ért baleset, melyeket vallási, jótékonyági vagy közhasznú célok, továbbá a művészet, a tudomány, az egészségügy előmozdítása érdekében rendezte. Ugyancsak járadék biztosítandó azok részére is, akiket testgyakorlás közben ért baleset.

X. (Szegény- és árvák ügye.) A szegény- és árvá- ügy világiassá tétele, tiszteletbeli állást betöltő személyek, különösen nők messzemenő bevonásával. Kielégítő segély nyújtása. A nyilvános szegényügy individualizálódása. Árvaházak és gondozó-intézetek fölállítására azon szegények részére, akik testi ápolásra szorulnak.

Hajléktalan menhelyek és melegedők fölállítására, melyekre a rendőri ellenőrzés nem terjeszkehet ki. Az árvákról és a kosztba adott gyermekekről való gondoskodás a nevelés és a higiéné alpelvei szerint, különösen: a kosztba adott gyermekek ellenőrzése külön orvosok és megfelelő előképzettséggel bíró fizetéses ápolónők által. A szabad orvosválasztás bevezetése és orvosspeciálisták alkalmazása a szegények részére. Általános gyámhivatalok fölállítására.

XI. (Községek szövetkezése.) A községek célszerű szövetkezése oly közhasznú vállalatok keresztülvitelére, melyeket az egyes község, megfelelő eszközök híján, nem tud megvalósítani.

A községi programok ismertetését folytatjuk.

Szociálpolitika.

A szabadkőművesség és a szociáldemokrata párt közötti vita volt a nemrég lezajlott és lapunkban ismertetett francia pártgyűlés utolsó pontja. A kérdés akörül forgott, hogy a szabadkőművesség politikai szervezetnek tekinthető-e. Guillet (La Mans) és Uhri tagadják, hogy a szabadkőművesek politikai pártot képeznek, nézetük szerint nem tekinthetők egyébnek, mint egy jótékony-, igazságért és a testvériségért küzdő egyesülésnek. Az egyes szabadkőművesek politikai ténykedése miatt a szabadkőművesség összessége felelősséget nem vállalhat; minden politikailag exponált szabadkőműves csak saját nevében felel cselekedeteiért. Uhri azt hiszi, hogy a pártban létező antiszemita áramlatok vetették föl a szabadkőművesség kérdését. 12 év óta a páholyoknak nincs is joguk az általános választásokba beavatkozni. Hogy a szocialisták a páholyokban pártpropagandát üznenek, ebből a pártnak csak haszna lehet. A szabadkőművesek ellen irányuló esetleges határozati javaslat egynéhány, a francia szocializmus régi, érdemekben gazdag tagját, mint Alleme-t, Sembat-ot és társait kiközösítene a pártból. Azt állítják-e a szabadkőművesség ellenségei, hogy e férfiak a burzsoázia szolgálatában állanak?

Bracke szerint a pártnak kötelessége volna a szabadkőművességhez tartozó tagjait alternatíva elé állítani és felszólítani őket, hogy vagy lépjenek ki a páholyokból, vagy pedig hagyják el a pártot. A szabadkőműveseknek a pártra gyakorolt befolyását hátrányosnak tartja. A szabadkőművességhez tartozó párttagoknak mindig szem előtt kellene tartani a párttal szemben tartozó kötelességeiket, – sajnos, e téren sok a jogos panasz.

Constant kijelenti, hogy ő előbb szabadkőműves volt, azonban kilépett a páholyból, mert azt találta, hogy a páholyokban nem lehet szocialista propagandát üzni.

Többen felszóltak a szabadkőművesek mellett és ellene, különösen azt kifogásolva, hogy kiterjedt taghálózatok mellett beférkőznek párt- és szakszervezetekbe is, sőt egyes szakmáknál egységesen szervezve lépnek föl. E kérdésben betervezett határozati javaslatokon kívül a szajnamegyei pártszervezet kisebbsége azt követeli, hogy a párthoz tartozó szabadkőművesek hat hónapon belül lépjenek ki a páholyokból, az északi pártszervezet a status-quo föntartását kívánja, míg a szajna-megyeyi többség javaslata szerint a pártgyűlés kötelességévé teszi a párttagoknak, hogy teljes erejüket elsősorban a párt céljainak és érdekeinek előmozdítására fordítsák. Az utóbbi javaslatot 1505 szóval 1030 ellenében elfogadták.

A szakszervezeti taktika, illetve a Compère-Morel és Chesquiére-affér dolgában 2258 szavazattal 180 ellen a következő határozati javaslatot fogadta el:

„A kongresszus elismeri, hogy Compère-Morel és Chesquiére elvtársak ismeretes parlamenti felszólalásukban csak a munkásosztály érdekeit akarták szolgálni. Célzerűnek vélték a munkásság figyelmét fölhívni az antiparlamentáris propaganda és a rendszer erőszakosságok veszélyességére. A kongresszus figyelmébe ajánlja az elvtársaknak a Limoges-i, Nancy-i és Toulouse-i nemzeti kongresszusok és a Stuttgart-i nemzetközi pártgyűlésnek a munkásosztály szakszervezeti és politikai akcióira vonatkozó határozatát. Egyúttal fölhívja a munkásokat, hogy e határozatok értelmében működjenek a párt céljaiért és iparkodjanak a munkásmozgalom egységességét minden rendelkezésükre álló eszközzel előmozdítani.”

A határozati javaslat elfogadása után a parlamenti frakció jelentését egyhangúlag tudomásul vették. A legközelebbi pártgyűlés napirendjére tűzték a párt általános taktikájának ügyét, az agrár-kérdést. Az alkohol-kérdés széleskörű tárgyalását szintén tervbe vették. Ezenkívül elfogadtak határozati javaslatokat a politikai amnesztia kérdésében és az antiszemizmus elleni ügyben. Az ifjú munkásszervezetek kérdését, a párttitkárság és a „Socialiste” reformját a nemzeti tanácsoshoz utalták át.

Két diáktthon építése tárgyában fog a fővárosi szociálpolitikai ügyosztály előterjesztést tenni a közgyűlésnek. Az egyik a tudományegyetem, a másik a műegyetem ifjúsága számára készülne.

Ezidőszerint mindössze két diáktthon van a fővárosban, az egyik a Szt. Imre-köré a Fehérvári-uton, a másik a „Tanítók háza” a Szentkirályi-utcában. Az első katolikus felekezeti intézet, a másik pedig kizárólag csak tanítók fiait fogadja be. Az kétségtelen, hogy ma Budapesten lakásnyomorúság van és ezt a diákok jó része épen olyan súlyosan érzi, mint a munkásság. Diákszálló építése – mely különben üzletnek sem lenne rossz – csak folytatása tehát a Bárczy István és Wildner Ödön által megkezdett hatalmas lakáspolitikai programnak.

A magántisztviselők szociálpolitikai követelései a német birodalmi gyűlésen. A német szociáldemokratapárt nagy diadala a legutóbbi birodalmi gyűlési választásokon sokakban azt a hitet keltette, hogy most a szociálpolitikának egy egész új korszaka fog kezdődni Németországban. A pártok erejének higgadtabb mérlegelése azonban csakhamar meggyőzött mindenkit arról, hogy ilyesmiről szó sem lehet. Igaz ugyan, hogy a Szociáldemokratapárt megnövekedett, azonban a birodalmi gyűlés mandátumainak alig egy negyedével rendelkezik és a többi pártok, amennyiben nem kifejezett ellenségei a szociálpolitikának, e tekintetben semmiesetre sem mondhatók megbízhatóknak. Van azonban a német lakosságnak egy széles rétege, mely nap nap után szaporodik és amelynek kegyeiért valamennyi párt verseng: ez a magántisztviselők rétege. A birodalmi gyűlés megnyitása után az egyes pártok egész sereg indítványt terjesztettek elő, melyeknek a tartalma arra enged következtetni, hogy a magántisztviselők számos és messzemenő szociálpolitikai intézkedést várhatnak az új parlamenttől. A legmesszebbmenő indítványokat a szociáldemokratapárt tette és minthogy alapos kilátás van rá, hogy azokat nagyrészt valamennyi párt magáévá fogja tenni, ennél fogva szösz szerint közöljük ezeket az indítványokat. A szociáldemokrata párt követeli:

1. A munkás védtörvények terjesztessenek ki valamennyi alkalmazottra.

2. Betegség esetén a fizetés az egész fölmondási idő lejártáig kijár; katonai gyakorlatok alatt nyolc héten át.

3. A le nem foglalható jövedelemnek a fölemelése 2500 márkára.

4. A főnöknél való kosztolás és lakás megtiltása.

5. A szolgálattal kijáró lakások fölmondási ideje legalább egy hónap legyen.

6. A kaució biztosítása.

7. A tantiémekre és gratifikációkra való igényjogosultság fölmondás esetén.

8. Nem érvényesek oly egyezmények, melyek a fölmondás idejére a fizetés megrövidítésére vagy elvesztésére irányulnak.

9. Teljes gyülekezési jog.

10. A találmányok tulajdonjoga a föltalálót illeti meg; egyúttal részesedik is a találmány jövedelméből.

11. Tisztviselők választmányának a bevezetése minden oly üzemben, ahol tíz alkalmazott van; munkarend kidolgozása ily üzemek részére.

12. A nyolc órás munkanap. Heti 36 órás munkaszünet, melybe kell, hogy a vasárnap is bennfoglaltassák; hét órás irodazárás, nyolc órás üzletzárás, tízenkét órás pihenő a munka megkezdése és befejezése közt.

13. Minden nyáron 14 napi szabadság.

14. Hygienikus rendeletek a munkahelyiségek számára.

15. A kereskedelmi és ipartörvények kiterjesztése az összes alkalmazottakra.

16. Az iparfelügyelet kiterjesztése valamennyi alkalmazottra; ezt a tisztelet az alkalmazottak bevonásával külön hivatalnokok teljesítik.

Rövidesen el fog válni, hogy a polgári pártol csak kortesfogásként hangoztatják-e az alkalmazottai védelmét, vagy komolyan törekszenek rá. Ez az indítvány csak ama követelések minimumát tartalmazza melyekre a magántisztviselők föltétlenül igényt tartanak; valószínű tehát, hogy nem maradnak pusztá indítványok,

Ipari munkásházak Szombathelyen. A szombathelyi ipari munkások – azon a sikeren felbuzdulva, amit Herbst Géza Vasmegeye alispánja a mezőgazdasági munkásházak építésénél elért – most ugyan csak az alispánhoz fordultak, hogy építtessen nekik i, < munkásházakat. Míg a mezőgazdasági munkások év 90 koronáért kapják 30 év után örök tulajdonul a házat, ami az államsegély megadása által válik elérhetővé, addig a városi munkásoknak nem egészen 250 koronát kellene évi törlesztésül fizetniök, minthogy ipari munkásházak céljaira nem áll államsegély rendelkezésre. De a munkások szívesen fizetnek évi 250 koronát is annál inkább, mert ezen összegben alul alig kapnak ma lakást Szombathelyen vagy a környéken, hol ott így a bér fejében házat szereznek maguknak. A alispán felkereste Budapesten Székely Ferenc igazságügyminisztert. Szombathely város orsz. képviselői aki kijelentette, hogy a maga részéről a legnagyobb lelkesedéssel karolja föl az eszmét és annak megvalósítása érdekében támogatását felajánlotta. A kereskedelmi minisztérium költségvetésében azonban munkásházak segélyezésére mindössze 80.000 korona évi dotáció van felvéve, ami az egész országra szól. Az alispán erre előterjesztette tervét, amely a rendelkezésre álló állami támogatás mellett is lehetővé teszi a munkásházak megvalósítását. Arra van ugyanis szükség, hogy a kormány garanciát vállaljon azért a kölcsönért, amelyet a munkásházak céljaira felvesznek és amire fede-

zetet nyújt a hatósági utón beszédendő évi törlesztési díj. Az igazságügyminiszter a kereskedelmi miniszteriumban megismertette az alispán tervét, ahol azt igen szívesen fogadták és felhívták az alispánt, hogy írásban, memorandum formájában terjessze be a munkásházak megvalósítására vonatkozó tervét.

Akasztó fakultusz virágozik ismét egyszer Magyarországon. A Nick-Carterek és Buffalo Bill-ek megtermettek a maguk gyümölcsét, a kalandosan és kegyetlenül véghezvitt rablógyilkosságok egész tömegét, amelyeknek viszont a kötél általi halálra szóló ítéletek lettek a következményei. Nem akarunk ezúttal a halálbüntetés jogosságának vagy célszerűségének végtelen vitájába beleszólni, de annyi megállapítható, hogy ha jogos és célszerű volna is a bűnös kivégzése: a véghezvitel mai módja akkor is illuzóriussá tenné a halálbüntetéstől várt eredményt. Napokkal előre hirdetett közvilágítás, általános céccó, izgalmas mutatvány, a tömeghisztériának végletekig való felcsigázása: ez a halálbüntetés végrehajtásának mai módja. Ennek következménye azután, amit legutóbb láttunk, hogy a kivégzés előtti éjszakán a fél város reggelig virraszt kávéházakbani és korcsmákban, hogy kései fölkelés által el ne mulassza az érdekes eseményt; hogy tízezer ember töri és marja egymást a vesztőhely előtt, mindenáron bejutni akarván az akasztáshoz; és hogy a kivégzett rablógyilkos, holttestét beláthatatlan tömeg a betyárromantika tűzének lobogása közepette kíséri ki a temetőbe és koporsóját elborítja a részvét virágaival. Csak természetes, hogy másnap már szőni kezdi ábrándjait egy beteg lélek, aki hasonló közfigyelem központjába szeretne jutni, hogy órála is annyit írjanak a lapok, ő is olyan hősiiesen viselkedjék és őt is úgy megsirassa a hisztérikus tömeg. És valóban: a felakasztott rablógyilkos fényes temetése után való napon agyonvertek és kirabolnak a miskolci országúton egy kereskedőt. Ha a halálbüntetés igazán szükséges volna is: ez a halálbüntetés szemmel láthatólag ártalmas és a bűnözés ragályát terjesztő. A nagyközönségnek semmi köze a kivégzéshez és annál kevésbé van arra szükség, hogy az elítéltnak utolsó órái egy izgalmas színjáték bemutatására szolgáljanak, amelyről hűségesen beszámol a sajtókritika. Csunya atavisztikus tünet az ilyen kivégzés és az emberben akaratlanul is azt a gondolatot kelti, hogy nem a bűnösnek legmesszebbmenő megbüntetését tartják szem előtt, akik ezt így rendezik vagy rendezni engedik, hanem egészen az élet törvényes kioltásáig terjedő óriási hatalom fitogtatásában találnak alacsony élvezetet.

Orvosnő, mint községi orvos. „A Nő és a Társadalom” című feminista lapban olvassuk, hogy a bácskai Szentfülöp község a megüresedett községi orvosi állásra dr. Blazsek Emília orvosnőt választotta meg. Nem tudjuk, vajjon első ilyen eset-e ez az országban, de mindenesetre igen érdekes jelenség. Ha először történik, akkor érdekes, mint úttörő esemény, ha pedig már volt reá eset, akkor érdekes, hogy a nőknek az orvosi pályán való működését, amelyet eleinte a kuriózumnak kijáró idegenkedéssel fogadott a társadalom, immár épp olyan természetesnek találják, mint az óvónői vagy tanítónői vagy bármely, a nők részére régebben megnyílt egyéb pályán való boldogulását az aszonyoknak.

Kereskedők biztosítása. Az utóbbi időkben mindinkább tért hódító középosztálypolitika lényeges része a kisember nyugdíjbiztosítása. Angliában, Franciaországban, Németországban és legközelebb már Ausztriában is ez a kérdés többé-kevésbé megoldást

nyer az államilag biztosított aggkori ellátásban, nálunk azonban még minden jel szerint óriási távolságban vagyunk ilyen állami intézkedéstől. Az O. M. K. E. régebben foglalkozik már avval a gondlattal, mikép lehetne a nyugdíjügyet legalább a saját tagjai szempontjából megoldani. Újabban a Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyesülettel kapcsolatban való megoldás került előtérbe. Ez a nyugdíjgyesület, amely a kölcsönösség elvére van alapítva és nem szolgál nyereszkedési célokat, hajlandó speciális díjtételek mellett biztosítani az O. M. K. E. tagjait úgy, hogy ezek a díjtételek csakis az ilyen tagnak nyújthatnának, az O. M. K. E. igazgatósága pedig a Nyugdíjgyesület igazgatóságában megfelelő befolyáshoz és ellenőrzéshez jutna. Az ajánlat ötféle biztosítási módra vonatkozik: 1. 1000 K tőke vagy többszörösének biztosítása arra az esetre, ha a biztosított a 60-ik évét eléri, amennyiben hamarabb hal meg, törvényes örökösei kapják a biztosított összeget. Várakozási idő 5 év. 2. 1000 K tőke, vagy többszörösének biztosítása ugyancsak megélésre és halál esetre, de 65 éves korra. 3. 100 K vagy többszörösének év járadék biztosítása, kapcsolatosan egy 1000 koronás haláleseti biztosítással. A járadék akkor esedékes, ha a biztosított a 60 éves kort eléri. Előbbi halál esetében örökösei 1000 koronát, illetőleg megfelelő többszörösét kapják. Várakozási idő itt is 5 év. 4. Ugyanez 65 éves korra. 5. Özvegy nő ellátásának biztosítása. A díjtételekről megállapíthatjuk, hogy alig valamicskével nagyobbak a tiszta matematikai díjtételeknél és így a föltételek kedvezőbbek, mint bármely biztosító intézet föltételei. Mindazonáltal, ha olcsó is a biztosítás, mégsem egyéb, mint egyszerű biztosítási ügylet és nem az, amit nyugdíjnak lehetne nevezni. Ez természetes is, mert nyugdíjat annak igazi értelmében csakis a biztosított személyen kívül álló forrásból eredő hozzájárulással lehet nyújtani.

A holtkézen levő ingatlanok kötelező parcellázására vonatkozó törvényjavaslatot, melyet lapunk f. é. negyedik számában részletesen ismertettünk, a romániai országgyűlés a napokban elfogadta.

A Reformeszmék nemzetközi kicserélésére alakult Egyesület most kiadott jelentése az intézet hatalmas terjeszkedéséről számol be. Az egyesület tevékenységét 1911-ben is folyóiratok s könyvek kiadása és fölolvadások rendezése képezte. A folyóiratok, főleg a *Dokumente des Fortschritts, Les Documents du Progrès és lapunk, a Szociálpolitikai Szemle* ez évben is a külföld irányadó reformintézményeinek ismertetését tekintették főfeladatuknak. Az intézet könyvkiadványai közül megemlítenők: Dr. Fischer: Mutterschaftsversicherung. Prof. dr. R. Broda: Inwieweit ist eine gesetzliche Festlegung der Lohn und Arbeitsbedingungen möglich? és ugyanezen szerzőtől: Wie lässt sich die Heimarbeit wirksam regeln? M. Deshumbert: „La morale de la nature” és Dr. Broda: La fixation légle des salaires”. „La proletariat modern”. Az egyesület ezenkívül nemzetközi ankétet rendezett az „Erőszak szerepéről a modern életben” és az idevonatkozó hatalmas anyaggyűjtemény: férfiak és nők állásfoglalása a háború, a sztrájk, a párbaj kérdéseiben nemsokára egy hatalmas kötetben fog kiadásra kerülni. Ezenkívül az egyesület számos kutatónak és írónak nyújtott felvilágosítást külföldi kultúrintézmények tanulmányozása körül.

Az 1911. évben az egyesület 178 előadást tartott Európa 80 városában. Az előadott kérdések a következők voltak: Mit tanulhatnak a népek egymástól? – A munkásbiztosítás eredményei. – Hivatalnok-szakszervezetek Franciaországban. – Nagyvárosok közlekedési problémái. – Az egyház és állam elválasztása Francia-

országban. – Szociális művészet Franciaországban. – A munkafeltételek törvényes szabályozása Franciaországban. – Országok iszákosság nélkül. – A törvényes alkoholtilalom Amerikában. – A belga arányossági szavazat. – Az angol nő községi szavazati joga. – Községi szocializmus Bécsben. – India ébredése. – A vallási világkrízis. – A francia szakszervezeti mozgalom új irányai. – Gyermekbíróóságok alkotása Európában. – Kartelek és trösztök Amerikában. – A finn és ausztráliai nők szavazat jogának eredményei. – Az evolúció tanának alkalmazása a világnézetre, az erkölcsre és az életre. – Francia olcsó munkáslakások építése. – A svájci népszavazás. – A svájci antialkoholmozgalom eredményei. – A nemzetiségi kérdés megoldása Svájcban. – Lármaellenes mozgalom. – Népiskolai pedagógiai reformok. – A német anyasági biztosítás. – Német újoncstatisztika. – A népmívelés új irányai. – A szláv nő haladási lehetőségei. – A nőkérdés mint szociális kérdés. – Az egyesület élén álló személyiségek közül megemlítjük a következőket:

Karl *Lampecht* és Wilhelm *Ostwald* egyetemi tanárok, Lipcse; Prof. von *Liszt*, egyet. tanár, Berlin; M. *Gothein* bányatanácsos, Berlin; E. *Pernerstorffer*, az osztrák képviselőház alelnöke, Bécs; Emil *Bourgeois*, Franciaország nyugalmazott miniszterelnöke, Paris; Paul *Deschanel*, a francia képviselőház elnöke, Paris; *Anatole France* író, Paris; Emil *Vandervelde* orsz. képviselő, Brüsszel; *Lonah* birodalmi miniszter, London; *Casberg*, ny. igazságügyminiszter, Ghristánia; Prof. *Kowalewsku*, a birodalmi gyűlés tagja, *Sir Robert Stout*, Ujseeland miniszterelnöke; *Ramananda Chatlerjee*, Galkutta; *Ellen Key*, Stockholm, stb.

Ezek a grandiózus nevek – amelyeket mi is, az egyesület magyar revueje – munkatársaink közé számíthatunk – mindennél ékebb tanúbizonyságot nyújtanak az egyesület irányára és súlya felől. *Dr. L.*

Új írás Kínában. A kínai írás eddig olyan volt, hogy csak kiváló kínai tudósok tudták megtanulni és valamiképpen használni. A mennyei birodalom nyelvében ugyanis nem kevesebb, mint nyolcvanezer szó van s az a szerencsétlen ember, aki anyanyelvét Írásban is akarta tudni, annak épen nyolcvanezer Írásjegyet kellett megtanulni. Az egyszerűsítésre és a tanulás megkönnyítésére ugyan már sokszor tettek próbát, de bizony kevés sikerrel. Az új írás reformján Csao-Hi-Csin, a római kínai követség titkára fáradozott. A munkában Rivetta de Solonghello, egy fiatal nyelvtudós vezette, aki Nápolyban a keleti-intézetben a japán és a kínai nyelv tanára. Ők dolgozták ki az új kínai írást. Két évvel ezelőtt alapították meg Rómában az Új kínai Írásjegyek társaságát, amelynek otthon Kínában csakhamar igen sok híve találkozott. Ez a társaság bírta meg aztán Rivetta tanárt. A professzor rájött, hogy a kínai nyelv minden hangját vissza lehet adni s ezért a betűket a több már meglévő alfábétumból kellett összeszedni. A most összeállított új alfábétumnak negyvenkét betűje van, közülök huszonhárom magán- és tizenkilenc a mássalhangzó.

Az utcai elárúsítás gyermekvédelme. Az angol alsóház előtt ebben a kérdésben törvényjavaslat fekszik. A mostani törvények szerint 11 év alatti gyermekeknek egyáltalában, 11 és 14 év közötti fiúknak, továbbá 11 és 16 év közötti leányoknak pedig az éjjeli utcai elárúsítás tiltva van. A hatóság azonban mindkét nemhez tartozó 16 éven alóli egyént eltilthat az utcai elárúsítástól. Az új javaslat szerint általában tilos, tehát nemcsak éjjel, hanem nappal is 15 éven alól levő fiúnak és 18 éven alól levő nőnek az utcai árusítás. A mezőgazdasági és kertészeti termékeknek piacon, vagy kiállításokon a termelő alkalma-

zottai által való elárúsítása nem esik az utcai árusítás fogalma alá. Ha a kiskorú csak szülőinek segédkezik az utcai elárúsításban a tilalom fiuknál és leányoknál a 14 éves korhatárnál kezdődik. (Sociale Rundschau.)

Az otthonmunka szabályozásáról szóló francia törvényjavaslat csak a konfekcióiparban otthon foglalkoztatott nők munkáját fogja szabályozni. A javaslat szerint olyan nők munkáját, akik otthon a fehérenemű, kézimunka, ruha, kalap és cipőáru konfekcióiparban vannak foglalkoztatva, nem szabad alacsonyabban díjazni, mint amennyit más tanulatlan munkásnők keresete kitesz. Ezt a minimális bért a konfekcióiparban alkalmazott nőnek 10 órai munkaidő alatt kell megkeresni. Hogy a bér megállapításának nehézségeiből származó vitáknak eleje véttessék a munkásügyi tanácsok a kormány megbízásából hivatalból megállapíthatják a munkabérek tarifáját. A javaslat egyik hiánya, hogy a minimális bér alatti bér fizetése nem képez kihágást.

Minimális bérek Angliában eddig törvényes felhatalmazás alapján a bérhivatalok által a lánckovács és csipkeiparban állapították meg. Újabban a dobozgyártásban és a ruhakonfekcióban nyertek minimális bérek megállapítást és mire jelen sorok megjelennek, talán a bányamunkások minimális bére tárgyában is javaslat fog a brit parlament előtt feküdni. Megjegyzendő, hogy az angol konfekcióiparban foglalkoztatott munkások száma meghaladja a 100,000-et.

Egészségügyi sztrájkok. Az amerikai munkásszervezetek kebelében utóbbi időben sorban alakulnak úgynevezett egészségügyi osztályok (sanitary board), amelyek hivatása, hogy pótolják azokat az intézkedéseket, amelyeket a munkahelyek egészségügyi követelményei tekintetében az állam elmulaszt megtenni. Ha szükséges, az egészségügyi osztály sztrájkot rendez az egészségtelen berendezésű vagy az egészségre veszélyes módon elhelyezett munkahelyeken. Így a new-yorki sztrájk szervezte egy éven belül 28 ilyen egészségügyi sztrájkról számol be évi jelentésében és dicsekszik vele, hogy e sztrájkok mindegyike elérte azt, amit se panaszokkal, se az állam törvényeivel nem lehetett elérni: egészséges munkahelyi viszonyok megteremtését.

Az erkölcsi nevelés második nemzetközi kongresszusa lesz 1912 augusztus 22–27. napjain Hágában. A kongresszus elsősorban a testi neveléssel, mint a jellemképzés eszközével fog foglalkozni (Torna, játék, sport, hadsereg stb.); továbbá különösen a középiskolában és felsőiskolákban való erkölcsnevelés fog vita tárgyává tétetni. A kongresszus úgy az erkölcsnevelés orthodox egyházi irányának, mint a szabadabb vallásos felfogásnak a híveit fogja közös munkára egyesíteni. Eddig nem szereztünk róla tudomást, hogy Magyarországnak lesz-e képviselője ezen a nemzetközi kongresszuson.

A modern munkásmozgalom teljes képét adja Heinrich Göhring „Die Entwicklung der modernen Arbeiterbewegung” című könyvében, amelyben összegyűjtötte az összes szervezett munkások adatait és ezek alakulását 1900-tól kezdve. Rendkívül érdekesek e csodálatraméltó fáradozással összegyűjtött adatok azért, mert egyedülállóak. Eddigél csak az internacionális szervezetben számontartott munkások számadatait ismertük és csak elvétve jutottak a világ elé egy-egy országból egyéb kimutatások, amelyeket nagy általánosságban láttunk néha összegezve. Göhring azonban min-

den számbajöhető ország adatait feldolgozta és külön csoportosítva a tisztán szakszervezeti alapon álló, a szocialista, az anarchisztikus, a keresztény jellegű és a sárga csoportokat, következő eredményekhez jutott a világ munkásainak szervezkedése tekintetében:

	1900	1906	1909
Tisztán szakszerv., csoportban volt	2,441.595	3,875.007	4,465.774
Szocialista „ „ „	1,379.990	3,743.078	4,088.226
Anarchisztikus „ „ „	1,511.096	2,144.411	2,374.676
Keresztény „ „ „	405.914	764.937	1,947.928
Sárga „ „ „	80.000	724.500	1,221.500

Ha tudjuk, hogy a tisztán szakszervezeti jelleg csupán azt jelenti, hogy a szervezetnek, mint olyannak nincsen politikai jellege, a tagok azonban e szervezetekben majdnem kizárólag szocialistáknak vallják magukat, úgy megállapíthatjuk, hogy az összes szervezett munkások túlnyomó nagy többsége szocialista. E mellett azonban, mint figyelemreméltó jelenség tűnik fel a keresztény és különösen a sárga szervezetek taglétszámának nagyarányú gyarapodása. Szinte alig hihető, hogy ezek az adatok pontosan tüntessék vissza a valóságot, mert az életben nem igen lát az ember ilyen adatokat igazoló jelenségeket.

Egy magyar gróf mint az angolok Jeremiás prófétája. Anglia bukása címen a Deutsche Rundschau 38. évf. II. füzetébe igen nagy feltűnést keltő cikket írt egy „Gróf Vay von Vaya und Luskod”. A cikk az angol társadalom általános romlásával foglalkozik és nagy visszhangot keltett a német és az angol sajtóban. Keserű szemrehányás éri benne az angol arisztokráciát, amelynek az élete roppant költséges heccekben merül ki, amelyek a munkára teljesen képtelenné teszik az arisztokrácia tagjait, kik különben is reggeltől estig reprezentációs kötelességeiknek élnek. Ez a henyepompázás mértéktelen módon fejleszti a fényűzést, amely mind szélesebb réteget ragad karmai közé. Minden hivatást mindinkább könnyen vesznek. A munka tartamát lehetőleg megrövidítik, a szórakozásokat pedig folytonosan hosszabbítják. A vasárnap már nem elég a szórakozásokra, egyre szélesebb körben a szombatot is hozzáveszik. Nincsen ország, hol kevesebbet dolgoznának az emberek, mint Angliában. Még azok a képviselők is, akik lehangosabban beszélnek a képviselőházban és meetingeken, akik a nyilvánosság előtt a legradikálisabbnak mutatkoznak, magánéletükben majdnem visszataszító pompát fejtenek ki. — És ebben a tenorban folyik tovább a cikk. Kár, hogy nem tudjuk, ki az a gróf Vay, akinek ilyen nagyon fáj az angolok feje és aki nem talál közelebbi területet ostorozó prófétai működésének kifejtésére. Akkor megállapíthatnánk, hogy vájjon azok közé tartozik-e, akik joggal vehetik az angolok szemére a henyélést.

Világkönyvtár. France Anatole a mai Franciaország egyik legkiválóbb szelleme. A tudás mélységes misztériuma és az írásművészet ragyogó magassága egyaránt birodalma. „A fehér kövön” című munkája, melyet a Világkönyvtár márciusi kötetében most adtak ki Révaiék, a legszemélyesebb társadalmi utópia. Három nagy kultúra találkozik ebben a könyvben: az antik világ, a mai társadalom és a jövő utópiája. France Anatole csodálatos tudással és szellemességgel tekint vissza a görög-római időkbe, a kereszténység kezdő ideibe, hogy rajtuk mérje egy elkövetkező társadalom lehetőségét és boldog berendezését. A kötet angol vászonkötésben 1 korona 90 fillérért minden könyvkereskedésben kapható.

Munkásbiztosítás.

Rovatvezető : dr. Halász Frigyet,
az Országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító-pénztár
s. titkára.

Tisztelettel kérjük a kerületi munkásbiztosító pénztárakat, hogy évi jelentéseiket közvetlenül dr. Halász Frigyes úr címére (Budapest, Dohány-utca 73.) szíveskedjenek küldeni.

Az állami Munkásbiztosítási hivatal által eszközölt vizsgálat tárgyalása az Országos Pénztár igazgatóságában. Az Országos Pénztárnál folyó állami hivatali vizsgálat első üdvös jelei, a munkásbiztosítás két főhatóságának az egymás megértése és teljes harmónia felé való törekvésben való találkozás élénken kifejezésre jutott az országos pénztár igazgatóságának f. évi március hó 6-iki ülésén, melyen az országos pénztárnál folytatott vizsgálatot vezető dr. Andor Endre miniszteri osztálytanácsos – bíró is részt vett. Az igazgatóság minden tagjának felszólalásába kifejezésre jutott a teljes harmónia helyreállításának óhaja és dr. Andor Endre is minden egyes felszólalási a két intézménynek a munkásbiztosítás érdekei szempontjából elengedhetetlenül szükséges összhangja szellemében tette meg. Az igazgatósági ülés azon részére lefolyását, midőn az elnök és az igazgatóság az állami hivatal kiküldöttjét üdvözölte s dr. Andor Endre a vizsgálat célját és szempontjait kifejtette, a következőkben részletesen közöljük:

Garbai Sándor elnök jelenti, hogy az Állami Munkásbiztosító Hivatal 96. elm./1912. sz. a. leiratot intézett az Országos Pénztárhoz, amelylyel az Országos Pénztár ügy- és vagyonnevelésének megvizsgálására dr. Andor Endre min. oszt.-tan. bíró vezetése alatt egy vizsgáló-bizottságot küldött ki. A vizsgáló-bizottság vezetője fölhatalmazást nyert arra is, hogy amikor annak szükségét vagy célszerűségét fenforogni látja, a vizsgálat tartama alatt egybehívott elnökségi, igazgatósági és felügyelő bizottsági üléseken részt vehessen. Közli az igazgatósággal, hogy vizsgáló-bizottság f. év február hó 29-én megkezdte működését és dr. Andor Endre min. oszt.-tan. bíró már egy elnökségi ülésen is részt vett, és hogy az igazgatósági ülésen is jelen van. Üdvözli őt és örömet fejezi ki a fölött, hogy az Állami Munkásbiztosítási Hivatal – habár csak most, mintegy négy év után – az Országos Pénztár ügy- és vagyonnevelésének megvizsgálását elrendelte. Bizalommal várja e vizsgálat eredményéről szóló jelentést és *hangoztatja az Országos Pénztár és az Miami Munkásbiztosítási Hivatal közötti harmónia megteremtésének szükséges voltát*, amelyet ez a vizsgálat bizonyára elő fog segíteni, mert módot nyújt a hivatali kiküldött képviselőinek arra, hogy az Országos Pénztárnak, illetőleg autonóm szerveinek a munkásbiztosítás nagy ügye érdekében kifejtett önzetlen tevékenységéről közvetlen meggyőződést szerezzenek. Ha a vizsgálat egyik-másik irányban hiányokat fog feltárni és pótlásokat, javításokat fog szükségessé tenni, azok elől bizonyára sem az Országos Pénztár vezetősége, sem az elnökség, illetőleg igazgatóság nem fog elzárkózni. Kéri az igazgatóságot, hogy az Állami Munkásbiztosító Hivatalnak a vizsgáló-bizottságot kiküldő 96/eln. 1912. sz. leiratát /egye tudomásul.

Dr. Andor Endre miniszteri osztálytanácsos bíró az elnök szavaira reflektálva, ismerteti kiküldetésük célját. Annak indokolásául, hogy az Állami Munkásbiztosítási Hivatal első ízben és csak most rendelte el az Országos Pénztár ügy- és vagyonnevelésének megvizsgálását – holott ezt a törvény szerint az elmúlt években

is legalább egyszer kellett volna teljesítenie – kifejti, hogy megvizsgálni csakis kialakult szervezetet lehet, már pedig ilyen szempontból az Országos Pénztár voltaképpen csak 1909-ben alakult meg, s mivel a ker. pénztárak végleges átszervezése 1910-ben történt, az 1907. évi XIX. t.-c. által kontemplált országos pénztári szervezet tulajdonképpen csak az 1911. évben kezdte meg működését. A vizsgálat tehát most lett aktuális, mikor ez a szervezet első évi működését befejezte. Megemlíti továbbá, hogy a vizsgálat eddigi megejtését az is gátolta, hogy a törvényben az Állami Munkásbiztosítási Hivatalra rótt köteleességek teljesítésére szükséges tisztviselői létszám nem bocsátott a Hivatal rendelkezésére. A már megkezdett vizsgálatlaltal – úgymond – az autonómiának is a szoros törvényes köteleesség teljesítése mellett segítségére kíván jönni az Állami Munkásbiztosítási Hivatal, mert az autonóm szervek tagjainak – kik más elfoglaltsággal is bírnak és e téren nem is lehetnek egész szakemberek – nem állhat módjában a teljes mérvű ellenőrzés és felügyelet.

A vizsgálat főbb irányait a következőkben jelzi: 1. a törvény 176. §-ában foglalt rendelkezés folytán megvizsgálják, hogy az Országos Pénztár kezelésében büntett vagy vétség jelenségei forognak-e fenn; 2. a törvény 173. §-ában előírt rendelkezéseknek megfelelőleg behatóan megvizsgálják az Országos Pénztár ügy- és vagyonkezelését s különösen annak megvizsgálására helyeznek súlyt, hogy a kezelési költségek körül kellő takarékoság jelentkezik-e és az Országos Pénztár bevételei törvényszerű rendeltetésükre fordíthatnak-e; 3. céljuk továbbá a vizsgálatlaltal az, hogy az Állami Munkásbiztosítási Hivatal, kiküldöttjei útján közvetlen tapasztalatokat szerezzen az autonómia működéséről s viszont az autonómiának is alkalma nyíljon a Hivatal közvetlenebb megismerésére. Szóval *kontaktus és fokozottabb harmónia teremtése az Országos Pénztár és az Állami Munkásbiztosítási Hivatal között a vizsgálatnak egyik szintén fontos végcélja. Erre a harmóniára pedig annál nagyobb szükség van, mert csakis ez biztosíthatja a magyar munkásbiztosítás nagy ügyének előbbre vitelét és csakis ez a harmónia óvhatja meg a jelenlegi munkásbiztosítási törvénynek azt a nagy alkotását, amely az O. P.-t és az Állami Munkásbiztosítási Hivatalt kiemelte a napi pártpolitika hullámaiból. Örömmel olvasta e harmóniára való törekvést az O. P. legutóbbi évi jelentésében és biztosítja az igazgatóságot, hogy a Hivatal másodelnöke, ki önzetlen, ügyesítő s nagy munkásságáért eddigelé méltatlanul csak töviskoszorút kapott, teljesen át van hatva ugyanettől a meggyőződéstől s az önkormányzatnak a harmóniára irányuló törekvése mindenkor megértésre fog találni nála, – kinek intenciói szabják meg a vizsgáló-bizottság irányát is, A vizsgáló-bizottság támogatást kér az igazgatóságtól, viszont a bizottság is mindenkor és mindenben készséggel áll az autonómiának, illetőleg azok tagjainak rendelkezésére. A kiküldött vizsgáló-bizottság a vizsgálat során szerzett tapasztalatokat és felmerülő proposíciókat az Országos Pénztár tisztviselőivel, igazgató jövai, vezetőségével, elnökségével és igazgatóságával fogja közölni és megtárgyalni; célja az, hogy csakis abban az esetben kelljen az Állami Munkásbiztosítási Hivatalnak saját hatáskörében intézkedni, ha nevezettekkel egyetértő megállapodásra jutni nem sikerülne, amire azonban reméli, hogy nem kerül sor, vagy ha az intézkedés joga csak a hivatalt illetné.*

Bossányi Endre köszönettel adózik az Állami Munkásbiztosítási Hivatal képviselőjének kijelentése-ért. Az igazgatóság teljes nyugalommal néz a vizsgálat elé, mert legfeljebb csak jelentéktelen adminisztratív

hibákról lehet szó, melyek javítása elől nem zárkoznak el. *A fődolog azonban, amit e vizsgálatlaltól vár, az, hogy az Országos Pénztárnak az Állami Munkásbiztosítási Hivatallal való kollaborációját fogja megteremteni. Dr. Andor Endre miniszteri osztálytanácsos bíró felszólalásából arról szerzett meggyőződést, hogy az Állami Hivatalnak is ez a legfőbb törekvése, &mit az igazgatóságnak hálásan kell fogadnia. Erre az összműködésre, harmóniára pedig annál inkább szükség van, mert jól tudja, hogy az alkotások terén az Országos Pénztár még csak a kezdet kezdetén van. Örömmel üdvözlí a Hivatal képviselőjét és bízik a magyar munkásbiztosítás szebb jövőjében.*

Preusz Mór osztja Bossányi Endre felfogását és a biztosított tagok nevében is örömmel veszi tudomásul a vizsgálat elrendelését.

Sarkadi Ignác igazgató, mint az Országos Pénztár vezető-tisztviselője, a maga és tisztviselőtársai nevében is örömet fejezi ki a vizsgálat elrendeléséért és üdvözlí a jelenlevő dr. Andor Endre min. oszt.-tan. bírót, ígéri, hogy a vizsgálat megkönnyítése és sikere- sebbé tétele érdekében készséggel áll a kiküldött bizottság rendelkezésére.

Ezek után az igazgatóság az Állami Munkásbiztosítási Hivatalnak 96/eln. 1912. sz. leiratát egyhangúlag tudomásul vette.

A **szolgálati és fegyelmi szabályzatnak** az állami munkásbiztosítási hivatallal való közös megtárgyalására utasította az országos pénztár igazgatósága f. hó 6-án tartott ülésében az elnökséget. A felszólalásokban általában kifejezésre jutott az a meggyőződés, hogy az állami munkásbiztosítási hivatal részéről ezen kérdésben mutatkozó jóindulat lehetővé teszi, hogy a munkásbiztosítás ezen eminens fontosságú és megoldatlan voltában ma az egész intézményre súlyosan nehezede kérdés kölcsönös jóindulatú tárgyalások útján végleges megoldáshoz juttattassék.

A magunk részéről a legnagyobb örömmel üdvözlíjük az állami munkásbiztosítási hivatallal mind újabb és újabb jelekben nyilvánuló azon magatartását, mely a munkásbiztosítás nagy érdekeinek mindenek fölé helyezésével a legteljesebb harmóniát kívánja helyre állítani a munkásbiztosítás összes tényezői között. Az országos pénztár igazgatóságában ismételten kifejezésre jutott e harmónia helyreállításának vágya, ismételten rámutatott az országos pénztár igazgatósága azon nagy értékre, melyet a munkásbiztosítás szempontjából e harmónia jelent. Tudva azt, hogy az állami munkásbiztosítási hivatal vezetője, valamint az országos pénztár igazgatósága egyaránt át vannak hatva a munkásbiztosítás nagy érdekei mentől intenzívebb szolgálatának eszméjétől és látva azt, hogy minden tényező meg van győződve arról, miszerint a munkásbiztosítás nagy feladatait csakis az állami hivatallal és az országos pénztárak vállvetett harmonikus összműködése fogja megvalósíthatni, nem alaptalan az a reményünk, hogy immár közel van az a jövő, midőn az állami hivatal vezetése alatt harmóniát keltő megoldáshoz fognak jutni a munkásbiztosítás összes nagy függő kérdesei.

Részletfizetési kedvezmény a baleseti előlegeknél. Az Országos Pénztár igazgatósága a hozzáérkezett megkeresésekre elhatározta, hogy az 1907. XIX. t.-c. 43. §-a és az alapszabályok 73. §-a folytán az 1907., 1908., 1909. és 1910. évi balesetbiztosítási járulékok befizetésére sem fizetési halasztást, sem fizetési kedvez-

ményt nem ad, megengedte azonban, hogy az 1911. évi illetve 1912. évi előlegekre az esetben, ha az illető üzemtulajdonos az 1911. évet megelőző baleseti tartozásainak már teljesen eleget tett, oly részletfizetési kedvezmény legyen adható, hogy az utolsó részlet 1912. évi június hó 30-án fizetessék be.

A Munkásbiztosítás Nemzetközi Egyesületének magyar osztálya a kereskedelemügyi m. kir. minisztériumot, az állami munkásbiztosítási hivatalt, az országos pénztárt és a budapesti ker. pénztárt meghívta, hogy képviselőik útján vegyenek részt az egyesület által rendezendő s a munkásbiztosítási törvény módosítását tárgyaló ankétnen. Az országos pénztár a meghívást tárgyalván, értesítette az egyesületet arról, miszerint az ankétnen nem vesz részt, mivel a munkásbiztosítási törvény módosításának tárgyalását nem torija időszorúnek.

Az Országos Pénztár igazgatósága f. hó 6-án ülést tartott. Az ülés egyik nevezetessége volt az állami hivatal kiküldöttjének, dr. Andor Endrének azon való részvétele. Erről részletesebben egyebütt emlékszünk meg s itt csupán azt jegyezzük meg, hogy az 1909. év eleje óta, tehát már 3 éve nem történt meg, hogy az állami hivatal az országos pénztár ülésén részt vett volna. Bizonyos mozgalmasságot okozott az ülésben az országos pénztár újonnan megválasztott orvosi tanácsa delegáltjainak részvétele. Az igazgatósági ülésen Dr. Kiss Gyula, az orvosi tanács elnöke, dr. Axmann Béla és dr. Szóts Elek vesznek részt, mint orvosi tanácsai kiküldöttek. A tanácskozások során kifejezésre jutott az a meggyőződés, hogy az országos pénztár igazgatósága értékes munkatársakat nyert az orvosi tanács delegáltjaiban; de ennek feltétele mindenesetre az, hogy az orvosi tanács kiküldöttjei ne feledjék el működésük során, hogy ők a törvény 106. §-ának rendelkezései szerint nem az Országos Orvosszövetség képviselőiben, hanem a biztosított tagok egészségügyi érdekeinek képviselőiben vesznek részt az üléseken.

Az igazgatóság elhatározta, hogy dr. Berencsy komárommegyei főorvos ellen rágalmozást pert indít, mivel az Országos Orvosszövetség legutóbbi kongresszusán azt a kijelentést tette, hogy „az Országos Pénztár okmányhamisító banda”. Együttal elhatározta, hogy az országos pénztár kötelelességszerűen jelentést tesz az állami munkásbiztosítási hivatalhoz arról, hogy az Országos Orvosszövetség a legutóbbi kongresszusán megállapított szerződésstervezet elfogadására orvosait reverzálisos nyilatkozatokkal köti le s ily módon a szabad megegyezést, mely a T. 133. §-ában elő van írva, az orvosok részére kizárja. Megállapította az igazgatóság a budapesti ker. pénztár orvosainak ügyéből kifolyólag, hogy az esetben, ha az orvosok javadalmazása a járulékok bizonyos százalékában van megállapítva (pl. 20%), úgy a befolyó járulékhátralék után is kiutalandó a megfelelő százalék. (Megjegyezzük, hogy Budapesten az orvosok ezen befolyt hátraléknak őket illető hányadát a nyugdíjintézetnek engedték át.) Határozott az igazgatóság arra nézve, hogy a nyugdíjalap és a baleseti tartalékalap mily értékpapirokba fektetendő s kimondotta, hogy a baleseti bevételekből a kerületi pénztáraknak adott kölcsönök után ezek 5%-os kamatot kötelesek viselni. 190 üzemnek besorolásán, több száz baleseti ügy elintézésén kívül, a helyi szervek helyiségbérleti, állásszervezési, orvos- és gyógyszerészügyekben, végül önkéntes tagok felvétele ügyében határozott az igazgatóság.

A Munkásbiztosító Pénztári Alkalmazottak Országos Egyesületének közgyűlése f. hó 17-én tartott meg Budapesten 100-nál több kiküldött részvételével. A közgyűlés elé feszült érdeklődéssel tekintet a munkásbiztosítási tisztviselők egész tábora, mely a most megtartott közgyűléstől az egyesület működésének erőteljes felfrissítését várta. A vezetőség évi jelentése a zárszámadás és a költségvetés rendkívül heves vita provokált, melynek eredményeképpen a közgyűlés a; előterjesztést elfogadta és a felmentvényt a vezetőségnek megadta. Ezután dr. Sasvári József tett jelentés a választmánynak a Munkásbiztosítási Tisztviselői Bankjának alapítására irányuló működéséről és kéri a választmány eddigi lépéseinek approbálását és a megbízást arra, hogy a tisztviselői bank létesítésére az eddigi irányban az akció folytattassék. Ezen javaslal a közgyűlés tagjainak egy részénél erős ellenzéssel találkozott. Egy csoport elvileg ellenezte a tisztviselői bank létesítését, mivel egyáltalán nem tartja azt tisztviselői érdekeknek; ha bankot akarnak alapítani, ez azt mutatja, hogy a tisztviselők fizetése kevés, ha tehát javítani akar az egyesület az alkalmazottak sorsán, úgy ne bankot alapítson, mely a tisztviselők megromlására vezet, hanem igyekezzék a tisztviselőknek megfelelő existenciát biztosítani. Ezen csoportnak Kohn Géza (Budapest) volt a szószólója. A választmány javaslatát ellenző másik csoport véleményének dr. Kertész Samu volt a kifejtője, ki elvileg helyesli, hogy tisztviselői bank létesíttessék, azonban a választmány eddigi terveit nem tartja alkalmasoknak a tisztviselők érdekeinek megvédésére. Dr. Sasvári Józsefnek replikája után a közgyűlés a választmánynak a bankügyre vonatkozó javaslatát elfogadta. A szolgálati, fegyelmi és nyugdíj-szabályzatok tárgyában megindított mozgalom eredményeiről dr. Bánóczy László referált. A közgyűlés a referátum alapján egyhangúlag úgy határozott, hogy követeli, miszerint a szolgálati és fegyelmi szabályzatok ügyének végleges elintézése az egyesület meghallgatásával történjék; követeli, hogy a nyugdíjintézet autonómiaja életbeléptetessék, s hogy az országos pénztár közgyűlése által a drágasági pótlók tárgyában hozott határozatnak érvény szerzessék; ezen követelések keresztülvitelével a választmány bízott meg.

Végül következett a lemondott választmány, felügyelő-bizottság és tisztikar helyébe új vezetőség választása és az alapszabályok módosítása. A napirend e két pontja rendkívüli jelentőségre emelkedett annak folytán, hogy az egyesület működésének intenzívebbé tételére irányuló országos mozgalom érvényesülésének a napirend ezen két pontja volt hivatva utat nyitni egyrészt az egyesületnek az alapszabályok útján való oly intézményes megszervezésével, mely az alkalmazottak érdekeinek fokozottabb védelmét teszi lehetővé, másrészt a választmány és a tisztikarnak megfelelő személyi felfrissítésével. A közgyűlés nevezetes lépést is tett abban az irányban, hogy az egyesületet a tagok érdekeinek megvédésére alkalmasabb szervezetté alakítsa. Elfogadta ugyanis ideiglenesen az egyesület hivatalos lapjában közzétett alapszabálymódosításokat, de együttal utasította a választmányt, hogy azon célból, hogy az egyesület a maga tagjainak érdekeit az egyes helyi pénztáraknál közvetlenül, gyorsan és az eddigiéknél hatásosabban védhesse meg, terjesszen a legközelebbi rendes közgyűlés elé az alapszabályok módosítására olyan javaslatot, melynek értelmében a munkásbiztosítási alkalmazottak elsősorban helyi csoportokban tömörülnek s ezen helyi csoportokból alakul ki az országos szervezet; a tagsági díjak megfelelő része a helyi csoportok anyagi szükségleteinek fedezésére

fordítandó. Ezek után áttért a közgyűlés a vezetőség megválasztására. Elnöknek a kiküldött jelölő-bizottság egyhangúlag *Haydin* Imre volt elnököt kívánta újból jelölni, azonban a lemondott választmány tagjaitól azt az értesítést nyervén, hogy *Haydin* Imre a leghatározottabban kijelentette, miszerint az elnöki tisztséget el nem vállalja, ettől kénytelen volt eltekinteni. A közgyűlés a választási aktus megkezdése előtt egyhangú határozattal fejezte ki sajnálkozását volt elnökének azon elhatározása felett, hogy az elnöki tisztséget újból nem vállalja. A szavazás ezek után megejtetvén, a vezetőség a következőleg alakított meg:

Elnök: dr. *Szabados* Sándor. Társelnökök: *Horvöz* Jenő, *Racker* Richárd, Titkár: *Györki* Imre. Pénztáros: *Sági* Adolf. Jegyzők: *Büchler* József, *Vincze* Sándor. Háznagy: *Drechsler* Ignác. Könyvtáros: Dr. *Kertész* Samu. Ellenőrök: *Martos* Manó, *Obláth* Ignác. Felügyelő-bizottság: *Hencz* Kálmán, *Knopp* Lajos, *Maróczy* Géza, *Somló* Jenő, *Szegffy* László. *Tatay* Gyula. Felügyelő-bizottsági pótagok: *Bródy* Béla, *Galambo* Lajos, *Kasztner* Zoltán, *Szedélyi* Ferencz. Választmányi tagok: Dr. *Bánóczy* László, *Grossmann* Miksa, dr. *Halász* Frigyes, *Haydin* Imre, *Porció* István, *Timár* Szeréna, *Grünwald* Gyula, *Kiss* Adolf, *Kohn* Miksa, *Propper* Samu, *Rózsa* József, dr. *Sasvári* József, *Berczeller* Adolf, *Gyenes* Dezső, *Handler* Gyula, *Józsa* Géza, *Jurisits* Antal, dr. *Katz* Béla, *Kállay* Géza, *Klein* Károly, *Kovács* Miksa, *Kun* Béla, *Románszky* János, *Simon* Árpád. Választmányi pótagok: *Brunner* József, *Kemény* Béla, *Liedl* Gusztáv, *Bálint* László, *Szuppán* Ferenc, *Vitéz* Endre, *Berkovils* Károly, *Csonka* Dániel, *Dobos* Jenő, *Goldberger* József, *Kapusi* István, *Schreiber* Ignác.

A cséplőmunkások és a vízi társulati alkalmazottak biztosításának ügyében az Országos Pénztár igazgatósága memorandummal fordult a kereskedelemügyi miniszterhez, melyben részletesen kifejtette azon nagy hátrányokat, melyek a legújabb törvényhozási intézkedés (1912: VIII. t.-c.) folytán úgy az ipari munkaadókat, mint a szóban forgó munkásokat érték, s azon kérést intézte a miniszterhez, hogy a vízi társulati alkalmazottak biztosításának az 1907: XIX. t.-c.-től eltérő rendelkezésére vonatkozó törvényhozási felhatalmazással ne éljen, az e tárgyra vonatkozó rendeletet ki ne adja, s a vízi társulati munkásokat hagyja meg az Országos Pénztár keretében. Az országos pénztár igazgatósága a memorandum tárgyalásakor a legnagyobb felháborodással foglalkozott a törvényhozásnak e tárgyban tett intézkedéseivel és ki kell emelnünk, hogy épen a munkaadók soraiból hangzottak el a legerélyesebb tiltakozások a példátlanul retrográd új szociálpolitikai törvény ellen. Az országos pénztár igazgatóságában helyt foglaló ipari érdekeltségi vezérférfiaik javaslatára elhatározta az országos pénztár igazgatósága, hogy a legerélyesebb országos akcióra hívja fel az 1907: XIX. t.-c.-nek legutóbbi történt visszafejlesztésével szemben az egész ipari érdekeltséget, az ipari érdekképviselőket, a kereskedelmi és iparkamarákat, nehogy a jövőben az ipari munkaadók és a munkásság érdekeit sértő, a modern szociális fejlődés alapelveivel ellenkező törvényhozási intézkedések további üzem- és munkáscsoportokra nézve megismétlődjenek.

A nagyszombati ker. pénztárnál az autonómia visszaállításakor eszközölt választások megsemmisítését javasolta az országos pénztár igazgatósága legutóbbi üléséből az állami hivatalnak, mivel a választásnál úgy a munkaadók, mint a biztosítottak oldalán a választás

eredményét jelentékenyen befolyásoló szabálytalanságok merültek fel.

Kötelező-e a munkásbiztosító pénztárakra a biztosításra kötelezett üzemek időszakonkénti megvizsgálása? Az alsókubini kerületi pénztár a következő sorokkal fordult hozzánk: „Megkeressük a tekintetes Címet, szíveskedjék pénztárunkat értesíteni, vajjon pénztárunk alább leírt véleménye helyes-e?

Az 1884 : XVII. t.-c. 121. §-a az iparhatóságokat, az 1893 : XXVIII. t.-c. pedig az iparfelügyelőket kötelezi a gyárak- és munkaadóknak minden negyedévből legalább egyszer való felülvizsgálatára, a törvény rendelkezéseinek mikénti teljesítése miatt. Az 1907 : XIX. t.-c. pedig új ellenőrzési faktorként az Országos Pénztárt és a kerületi pénztárakat jelöli ki, azon okból, mert az említett közhatósági szervek a munkásbiztosítás feladataival csak közvetve foglalkozhatnak és a sikeres, hatásos ellenőrzés csak a közvetlenül érdekelt biztosítási szervezet útján történhetik. Véleményünk tehát az, hogy a kerületi pénztárakra is ép úgy kiterjed a kötelező felülvizsgálás, mint az iparhatóságokra, és iparfelügyelőkre”.

A kérdésre a következőkben válaszoltunk: A biztosításra kötelezett üzemeknek az Országos Pénztár, illetve helyi szervei útján való megvizsgálásáról az 1907 : XIX. t.-c. 20. §-ának 1. bek. és 183. §-ának 3. és 4. bekezdése rendelkezik. Ezen törvényhelyek azonban csupán megengedik az Országos Pénztárnak, illetve helyi szerveinek az üzemek ellenőrzését, de nem írják azt kötelezőleg elő. Bár mindenképpen helyes a t. Cím kérdésének alapjául szolgáló azon gondolat, hogy az ipari üzemeknek ellenőrzése a leghatásosabban az ipari egészségügyi berendezés és a balesetvédelmi felszerelés tekintetében közvetlenül anyagilag is érdekelt biztosító intézet által történhetik, mégis tekintettel az 1907 : XIX. t.-c. 20. §-ának és 183. §-ának szövegezésére, a munkásbiztosítási intézményekre nézve az üzemekben időszakonként eszközzendő felülvizsgálása nem kötelező.

Dr. Halász Aladár: „A munkásbiztosítás kézikönyve.” Dr. Halász Aladár országos pénztári ügyésztitkárnak a munkásbiztosításról szóló kézikönyve, mely eddig is nagy szolgálatot teljesített a munkásbiztosítási törvény alkalmazása, körül, legközelebb *teljesen átdolgozva*, új kiadásban jelenik meg. A kézikönyv kommentár rendszerében van megírva, s a törvény minden egyes szakaszánál pragnans tömörséggel világít rá a törvényi rendelkezés céljára, alkalmazásának módjára, közli az illető paragraffussal kapcsolatban álló egyéb törvényi, úgyszintén rendeleti ér, alapszabályi joganyagot és rendszerbe foglalva közli az illető törvényszakasz körül eddig kifejlődött teljes judikatúrát. A munkásbiztosítási joganyag mind bonyolultabbá váló tömkelegében ez a könyv nélkülözhetetlen útmutatójává fog válni a munkásbiztosítási tisztviselői karnak, a biztosításban résztvevő munkaadóknak és alkalmazottaknak, ezek ügyvédjeinek és különösen a munkásbiztosítással érintkezésbe kerülő összes hatóságoknak. Dacára annak, hogy a könyv az első kiadás óta lefolyt 3 év rendkívül gazdag anyagával bővült, ára az első kiadásánál is mérsékeltebben állapított meg: egy példány fűzve 5 K, kötve 6 K. A munka megrendelhető a „Szociálpolitikai Szemle” kiadóhivatalában, s azok, kik azt lapunk kiadóhivatala útján szerzik be, azon kedvezményben részesülnek, hogy a törvény esetleges módosítása folytán kiadandó pótfüzeteket is díjtalanul meg fogják kapni.

Tizennégy éven aluli gyermek alkalmazása – gondatlanság. A. K. gőzfűrésztelepén V. A. munkavezető a *gőzfűrész mellett* alkalmazott egy a tizenegyedik évét még el nem ért fiút; A gyermeket a gőzfűrésznél baleset érte; – a fűrész elkapta a balkarját és két ujját levágta. A munkavezető ellen gondatlanságból okozott súlyos testi sértés miatt a büntető eljárás megindult s úgy a budapesti kir. törvényszék, mint másodfokon a budapesti kir. tábla bűnösnek találták a munkavezetőt. A budapesti kir. tábla ítéletét azzal indokolta, hogy tizennégy éven aluli gyermek alkalmazása *veszélyes üzemben* már maga gondatlanság.

Felelős szerkesztő : **Dr. LÁNCZI JENŐ.**